

Civilutskottets betänkande

2024/25:CU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2025 inom utgiftsområde 18, som uppgår till ca 3,2 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden. Även regeringens förslag om mål för konsumentpolitiken godkänns. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner.

Övriga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns en reservation (V) och fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:1 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24 och 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Utskottets överväganden.....	7
Konsumentpolitiskt mål.....	7
Bostadspolitiskt mål	8
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18	9
Propositionen	9
Statens budget inom utgiftsområde 18	18
Inledning	18
Sjöfylleri.....	37
Reservation	39
Bostadspolitiskt mål, punkt 2 (V).....	39
Särskilda yttranden	40
1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (S).....	40
2. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (V)	42
3. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (C)	46
4. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (MP)	47
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	52
Propositionen	52
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	52
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	52
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	56
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden	58

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Konsumentpolitiskt mål

Riksdagen godkänner det mål för konsumentpolitiken som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 18 punkt 1.

2. Bostadspolitiskt mål

Riksdagen avslår motion

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation (V)

3. Statens budget inom utgiftsområde 18

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 18 punkt 3 och avslår motionerna

2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5, 6, 8–11, 20 och 22,

2024/25:2147 av Alireza Akhondi m.fl. (C),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 80,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 5,

2024/25:2646 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 11,

2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP),

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1, 4 och 5,

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 10, 11 och 19 samt

2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2025 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor,

2. under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst det belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 18 punkterna 2 och 4 samt avslår motionerna

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 12 och
2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

4. Sjöfylleri

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:306 av Joar Forssell (L),

2023/24:562 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:2850 av Sten Bergheden (M).

Stockholm den 5 december 2024

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V)*, Mikael Eskilander (SD), Leif Nysmed (S)*, Roger Hedlund (SD), Lars Beckman (M), Denis Begic (S)*, Anna-Belle Strömberg (S)*, Noria Manouchi (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C)*, Björn Tidland (SD), Katarina Luhr (MP)*, Gulan Avcı (L), Mats Hellhoff (SD), Markus Kallifatides (S)*, Jessica Rodén (S)* och Åsa Hartzell (M).

* Avstår från ställningstagande under punkt 3, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2024/25:1 i de delar som gäller utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik och ett antal motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2023/24 och 2024/25. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2025 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet förslår i sina respektive budgetmotioner.

Regeringskansliet lämnade den 23 oktober 2024 in en promemoria med kompletterande information till budgetpropositionen om att Riksrevisionen lämnat en revisionsberättelse för Boverket 2023 med en reservation.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2025 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik till 3 240 094 000 kronor (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). I detta betänkande föreslår civilutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde och sjätte styckena riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) lämna en redovisning i budgetpropositionen av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har fattat beslut om.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens

resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens förslag till mål för området Konsumentpolitik samt mål för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet inom utgiftsområde 18 behandlas först. Därefter behandlas regeringens resultatredovisning. I det avsnittet tar utskottet också upp de tillkännagivanden som regeringen redovisar i budgetpropositionen inom utgiftsområde 18. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 18. Slutligen behandlar utskottet motioner om att utreda och utvärdera promillegränsen för sjöfylleri.

Utskottets överväganden

Konsumentpolitiskt mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål för konsumentpolitiken som regeringen föreslår.

Bakgrund

Riksdagen godkände hösten 2015 ett nytt konsumentpolitiskt mål för området Konsumentpolitik inom utgiftsområde 18 (prop. 2015/16:1, utg.omr. 18, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76). Målet har följande lydelse:

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna ett nytt mål för området Konsumentpolitik. Förslaget innebär att det nu gällande målet ersätts av ett konsumentpolitiskt mål med följande lydelse:

Målet för konsumentpolitiken ska vara väl fungerande konsumentmarknader, balanserade och tydliga regler för näringsidkare, ett starkt konsumentskydd och en hållbar konsumtion.

Regeringen anför följande som skäl för sitt förslag:

Det befintliga målet för konsumentpolitiken bör utvecklas och förtydligas i syfte att bättre kunna utvärdera den politik som nu genomförs. Den snabba utvecklingen av konsumentmarknaderna erbjuder nya möjligheter för konsumenterna, men riskerar samtidigt att ytterligare öka konsumenternas informationsunderläge. Affärsmetoderna kan vara påträngande, vilket inte minst kan skada mer utsatta konsumenter. Väl fungerande konsumentmarknader bör därför även fortsättningsvis vara en viktig utgångspunkt för konsumentpolitiken. Balanserade och tydliga regler för näringsidkare, som ska göra det lätt att göra rätt, och ett starkt konsumentskydd bör också vara viktiga utgångspunkter. Balanserade och tydliga regler är av betydelse inte endast för näringsidkare, utan också för konsumenter. Tydliga regler bidrar till förutsägbarhet och konkurrens på lika villkor för näringsidkare. Det är en förutsättning för att konsumentmarknaderna ska fungera väl och åtnjuta ett högt förtroende hos både näringsidkare och konsumenter. Genom att regelbördan och de administrativa kostnaderna begränsas för företagen kan regelefterlevnaden öka och priset sänkas, vilket även kan leda till förbättringar för konsumenterna. Genom att fortsatt motverka osunda affärsmetoder och stärka konsumenterna med hjälp av rättigheter som har stöd i lag, tillgång till tvistlösning och ett relevant och tillgängligt konsumentstöd kan konsumentpolitiken bidra till väl fungerande konsumentmarknader. Det

konsumentpolitiska målet bör även fortsättningsvis inbegripa ett hållbarhetskriterium. Hållbarhet bygger dock på ett helhetsperspektiv som är beroende av flera sammanhängande faktorer, t.ex. miljö och ekonomi. Det nya konsumentpolitiska målet bör mot denna bakgrund omfatta väl fungerande konsumentmarknader, balanserade och tydliga regler för näringsidkare, ett starkt konsumentskydd och en hållbar konsumtion.

Utskottets ställningstagande

Det har inte framställts några yrkanden som går emot att riksdagen antar regeringens förslag i denna del. Av de skäl som anförs i propositionen föreslår utskottet att riksdagen godkänner regeringens förslag om ett nytt konsumentpolitiskt mål, vilket även innebär att det nuvarande målet upphävs.

Bostadspolitiskt mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett nytt bostadspolitiskt mål. Utskottet anser att det även i fortsättningen bör vara en strävan att det bostadspolitiska målet ska kunna vinna en bred uppslutning i riksdagen.

Jämför reservationen (V).

Bakgrund

Riksdagen godkände hösten 2011 ett nytt bostadspolitiskt mål för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet inom utgiftsområde 18 (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89). Målet har följande lydelse:

Målet för Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Målet för området Bostadsmarknad är även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Motionen

I partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att följande mål bör ersätta det nuvarande bostadspolitiska målet:

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors behov, bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt och socialt hållbar utveckling vara grunden för verksamheten.

Motionärerna anser att det bostadspolitiska mål som finns i dag inte återspeglar de samhällsbehov och utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet.

Tidigare behandling

När riksdagen godkände det nu gällande målet för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet avlogs även ett förslag om ett bostadspolitiskt mål med i huvudsak samma lydelse som i den nu aktuella motionen från Vänsterpartiet (bet. 2011/12:CU1). Utskottet har behandlat och avstyrkt motsvarande förslag flera gånger efter det. I betänkande 2014/15:CU1 anförde utskottet bl.a. följande:

Det är angeläget att ett bostadspolitiskt mål som beslutas av riksdagen har ett så brett stöd som möjligt och kan ligga till grund för bedömningar av verksamheten inom utgiftsområdet under en längre tid. En sådan bred samsyn om målet bör vara möjlig att uppnå även om det ibland finns olika uppfattningar om de medel som behöver användas för att hantera olika frågor som gäller villkoren för bostadsmarknaden. Utskottet avstår av detta skäl från att ta ställning till om det är lämpligt att omformulera det nu gällande bostadspolitiska målet inom utgiftsområde 18 enligt förslaget i motionen. Det är naturligt att regeringen ges möjlighet att överväga frågor om bostadspolitikens allmänna inriktning och i detta sammanhang även pröva förutsättningarna för att formulera ett bostadspolitiskt mål som kan vinna en bred uppslutning i riksdagen.

Utskottet vidhöll detta ställningstagande senast förra året i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2024 och avstyrkte därför ett motsvarande motionsförslag som det nu aktuella (bet. 2023/24:CU1). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning. Det bör således även i fortsättningen vara en strävan att det bostadspolitiska målet ska kunna vinna en bred uppslutning i riksdagen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18

Propositionen

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden: Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet samt Konsumentpolitik. Riksdagen har beslutat om mål för utgiftsområdet.

Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriiverksamhet

Riksdagsbundna mål

Målet för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriiverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89). För området Bostadsmarknad är målet även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De resultatindikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom denna del av utgiftsområdet är följande:

- antal antagna översiktsplaner
- antal antagna detaljplaner
- handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten
- otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet
- insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer
- produktionspriser för bostäder
- genomsnittlig energiprestanda
- antal färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen
- kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden
- andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendekonomi.

Bedömningsgrunden insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer saknades förra året men har nu återinförts. Den tidigare indikatorn antal kommuner som integrerar stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter har utgått i år. Regeringen anför som skäl att indikatorn endast uppdateras vart fjärde år.

Indikatorn produktionspriser för bostäder har justerats utifrån att Statistiska centralbyrån har bytt namn på variabeln produktionskostnader för bostäder till produktionspriser för bostäder. Produktionspriser innehåller en vinstkomponent och anger därmed slutpris till kund.

Resultatredovisningen i avsnitt 3.3 har samma struktur som de senaste åren. Den är uppdelad i fyra delavsnitt där regeringen redovisar resultat med koppling till olika delar av målen.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen finns i avsnitt 3.4 där regeringen bedömer måluppfyllelsen för de olika delarna av målen. Avsnittet har samma struktur som förra året och följer i princip resultatredovisningens avsnittsuppdelning.

Regeringen gör avslutningsvis en samlad bedömning av måluppfyllelsen för hela området. Sammantaget bedömer regeringen att de vidtagna åtgärderna har bidragit till måluppfyllelsen men att målen inte är uppnådda. Regeringen bedömer att anledningen till att målen inte är uppnådda är den bristande tillgången till byggbar mark, långa ledtider inom planering och byggande, att många hushåll inte får sina bostadsbehov tillgodosedda, att det är bristande konkurrens och bristande långsiktighet när det gäller hållbart byggande samt att otryggheten utomhus i princip är oförändrad.

Redovisade tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännaggett att regeringen bör återkomma om utökade möjligheter att göra avsteg från nybyggnadskraven vid flyttning av äldre byggnader (bet. 2021/22:CU12 punkt 7, rskr. 2021/22:179). Av tillkännagivandet följer att det bör utredas om byggnadsnämnderna bör få utökade möjligheter att medge sådana avsteg (bet. 2021/22:CU12 s. 46). I propositionen anför regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat enligt följande:

Regeringen gav i regleringsbrevet för budgetåret 2023 i uppdrag till länsstyrelserna att sammanställa uppgifter från byggnadsnämnderna beträffande genomförda och nekade avsteg vid tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) vad gäller flyttning av byggnader och redovisa dessa till Boverket. Boverket har sammanställt uppgifterna och redovisade dem den 30 april 2024. Samtliga svarande byggnadsnämnder anger att de har beviljat avsteg när sådana har sökts och regeringen finner därför att det inte finns fog för att det skulle behöva beviljas ytterligare avsteg. Myndigheternas sammanställning visade dock på behov av ytterligare vägledning kring frågor om flytt av äldre byggnader varför sådana initiativ bör tas. Den efterfrågade utredningen är klar och regeringen har tagit ställning till innehållet i den. Mot bakgrund av redovisade åtgärder anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Riksdagen har vidare tillkännaggett att regeringen bör återkomma om kategoriindelningen av företag i årsredovisningslagen (bet. 2015/16:CU6 punkt b, rskr. 2015/16:36). Av tillkännagivandet följer att regeringen, i samband med att regeringen lämnar förslag till riksdagen med anledning av bl.a. Redovisningsutredningens förslag i slutbetänkandet En översyn av årsredovisningslagarna (SOU 2015:8), ska återkomma med förslag som i fråga om kategoriindelningen av företag i årsredovisningslagen utgår från ambitionen att minska företagets regelbörda (bet. 2015/16:CU6 s. 11). I propositionen anför regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat enligt följande:

Regeringen har föreslagit flera reformer som syftar till att minska företagets regelbörda. Slutbetänkandets förslag om att det i redovisningslagstiftningen införs en ny företagskategori, mikroföretag, för vilka ska gälla enklare årsredovisningsregler än för andra slag av företag som ska upprätta årsredovisning har däremot inte lett till lagstiftning. Justitiedepartementet höll i mars 2024 ett möte med ett antal intressenter (Ju2015/01889). Regeringen konstaterar att förslagen i slutbetänkandet har förlorat i aktualitet. Det finns inte tillräckliga skäl att gå vidare med dem. Tillkännagivandet är enligt regeringens mening därmed slutbehandlat.

Slutligen har riksdagen tillkännagett att regeringen bör prioritera att tillgängliggöra geodata och skynda på arbetet med standardiseringen av geodata (bet. 2020/21:CU11 punkt 12, rskr. 2020/21:224). I propositionen anför regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat enligt följande:

Regeringen föreslår i denna proposition att medel tilldelas Lantmäteriet för att från februari 2025 fritt tillgängliggöra datamängder enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Antalet specifikationer till den nationella geodataplattformen har ökat flera år i rad och så sent som 2024 villkorades 35 000 000 kronor för utgifter för att åstadkomma en ökad digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen. För att stärka upp arbetet med att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen avsätts medel för det fortsatta arbetet med att etablera en digitalt obruten samhällsbyggnadsprocess. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Konsumentpolitik

Riksdagsbundet mål

Resultatredovisningen görs i förhållande till det mål som gällt sedan 2016, dvs. målet om väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. I propositionen föreslås en ändring och ett förtydligande av målet (se tidigare avsnitt Konsumentpolitiskt mål).

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultaten inom denna del av utgiftsområdet bedöms utifrån indikatorer och bedömningsgrunder som avser upprätthållandet av det konsumentskyddande regelverket, tvistlösning utanför domstol, information och vägledning till konsumenter samt insatser för att främja hållbar konsumtion.

De centrala indikatorerna för resultatbedömningen är följande:

- andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen produktsäkerhetsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen företag som följt Allmänna reklamationsnämndens (ARN) rekommendationer
- antalet besökare på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats.

Regeringen anför att utöver insatserna inom konsumentpolitiken finns det många andra faktorer som påverkar hur väl konsumentmarknaderna fungerar. Vidare är kvantitativa indikatorer inte alltid ändamålsenliga för att bedöma resultatet. Till grund för regeringens bedömning av resultatet och effekterna av konsumentpolitiken används därför både kvantitativa indikatorer och kvalitativa bedömningsgrunder.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

I avsnitt 4.4 redovisas regeringens bedömning av måluppfyllelsen. Bedömningen görs utifrån målets båda delar Väl fungerande konsumentmarknader och En miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Regeringen gör avslutningsvis en sammantagen bedömning av måluppfyllelsen och anför att konsumentpolitiken bedöms ha medverkat till förbättringar på konsumentmarknaderna, och i viss utsträckning bidragit till en mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Redovisade tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan stärkas och utvecklas (bet. 2020/21:CU12 punkt 25, rskr. 2020/21:267). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen att den bör skynda på arbetet med att stärka och utveckla den kommunala konsumentvägledningen (bet. 2021/22:CU8 reservation 3 punkt 3, rskr. 2021/22:213). I propositionen anför regeringen den anser att tillkännagivandena är slutbehandlade:

Regeringen har mot bakgrund av tillkännagivandena gett Konsumentverket i uppdrag att stärka och utveckla stödet till den kommunala konsumentvägledningen exempelvis via mellankommunala samarbeten, i syfte att fler ska ha tillgång till kommunal konsumentvägledning. I uppdraget ingår att kartlägga samverkan mellan kommuner samt verka för att sprida kunskap om och goda exempel på mellankommunala samarbeten. Konsumentverket ska också stödja samverkan mellan kommunal konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning, analysera förutsättningarna för samverkan med andra lokala aktörer, såsom företag och de statliga servicekontoren samt analysera i vilken utsträckning kommunal konsumentvägledning bidrar till mer kompletta anmälningar hos ARN. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2025 (Fi2024/00171). Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Utskottets bedömning

Allmänna synpunkter

Resultatredovisningen är ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen som ska göra det möjligt att följa kopplingen mellan mål, insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Beredningen av resultatredovisningen är också en viktig del i utskottets arbete med uppföljning och utvärdering i enlighet med 4 kap. 8 § regeringsformen.

Det pågår sedan flera år en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Utskottet anser att det är viktigt att utvecklingsarbetet kring den ekonomiska styrningen och dialogen mellan riksdagen och regeringen fortsätter.

Inledningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av att regeringens resultatredovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur. Det bidrar till en

ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat som uppnåtts i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Utskottet konstaterar att resultatredovisningen inom utgiftsområde 18 även i år har en tydlig struktur och att redovisningen görs med utgångspunkt från de riksdagsbundna målen med tonvikt på att redovisa resultat i förhållande till målen. Det framgår vilka indikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultat till olika delar av målen. Rubriksättningen är vägledande och redovisningen innehåller talande rubriker, vilket främjar läsbarheten och förståelsen. En samlad bedömning av måluppfyllelsen för de riksdagsbundna målen inom respektive område inom utgiftsområdet, bidrar vidare till att regeringens bedömning av resultaten som helhet framgår tydligare. Utskottet välkomnar att redovisningen i dessa delar fortsätter att utvecklas i positiv riktning.

Utskottet övergår nu till en bedömning av respektive område inom utgiftsområde 18.

Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Indikatorer och bedömningsgrunder

Utskottet konstaterar inledningsvis att regeringen till övervägande del använder kvantitativa indikatorer som går att följa över tid. Regeringen motiverar vidare i de flesta fall sitt val av indikatorer, vilket underlättar förståelsen av redovisningen.

Utskottet har tidigare uttalat att det är viktigt att arbetet med att utveckla och formulera uppföljningsbara indikatorer och bedömningsgrunder fortsätter (bet. 2021/22:CU1). Samtidigt vill utskottet framhålla vikten av långsiktighet vid valet av indikatorer så att indikatorerna kan följas under en längre tid. Om regeringen inför förändringar i fråga om resultatindikatorer eller andra bedömningsgrunder bör regeringen tydligt redovisa skälen till förändringen.

Mot den bakgrunden noterar utskottet de förändringar som gjorts när det gäller de indikatorer och bedömningsgrunder som används för att bedöma resultatet i avsnittet 3.3.2 Goda och hållbara livsmiljöer. För det första har bedömningsgrunden insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer, som togs bort i förra årets redovisning, återinförts. Regeringen motiverar inte förändringen eller valet av de insatser som används i redovisningen kopplat till bedömningsgrunden. För det andra har indikatorn antal kommuner som integrerar stadströnska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter utgått i årets redovisning med motiveringen att den endast uppdateras vart fjärde år. Utskottet anser att förändringen innebär att resultatredovisningen i avsnittet blir mindre utförlig och att regeringen bör överväga om det finns alternativa indikatorer som följer upp motsvarande aspekter av goda och hållbara livsmiljöer.

Vidare noterar utskottet att indikatorn andel hushåll med trångboddhet och ansträngd ekonomi inte har uppdaterats i årets redovisning. Regeringen anför

att en uppdatering väntas senare under hösten 2024. Utskottet utgår från att det finns med i nästa års redovisning.

Regeringens redovisning av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Som framgår ovan anser utskottet att regeringens redovisning har en överskådlig och tydlig struktur. Utskottet välkomnar att det i år framgår tydligt i alla delavsnitt vilka indikatorer och bedömningsgrunder som ligger till grund för resultatredovisningen. Utöver de centrala indikatorer som anges i avsnitt 3.2 redovisar regeringen även ytterligare resultat under de olika delavsnitten. Utskottet konstaterar att detta bidrar till en fylligare resultatredovisning och ser positivt på att dessa redovisningar är återkommande så att man kan följa utvecklingen över tid. Det gäller t.ex. handläggningstider i plan- och byggprocessen.

När det gäller avsnittet 3.3.1 Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling har utskottet återkommande efterfrågat en mer utförlig redovisning av den genomsnittliga handläggningstiden hos Lantmäteriet. Utskottet välkomnar därför att redovisningen i år omfattar samtliga ärendekategorier som följs upp inom myndigheten. Utskottet noterar vidare att det i samma avsnitt saknas en redovisning av resultaten av arbetet med omprövning av riksintresseanspråk, trots att regeringen hänvisar till detta arbete i sin bedömning av måluppfyllelsen.

Utskottet har tidigare haft synpunkter på att det finns utrymme för förbättringar av redovisningen och bedömningen när det gäller avsnittet 3.3.2 Goda och hållbara livsmiljöer. Som framgår ovan menar utskottet att förändringen av indikatorerna i avsnittet leder till en mindre utförlig resultatredovisning i denna del. Det är dock positivt att det i årets redovisning framgår vilka indikatorer som ligger till grund för resultatredovisningen och att regeringen hänvisar till alla indikatorer i sin bedömning av måluppfyllelsen. Utskottet konstaterar samtidigt att regeringens bedömning av måluppfyllelsen fortfarande är mycket kortfattad och att det inte görs någon bedömning av den del av målet som avser främjande av en långsiktigt god hushållning med naturresurser.

När det gäller avsnittet 3.3.3 Hållbarhet i byggande och förvaltning noterar utskottet att regeringen inte hänvisar till indikatorn produktionspriser för bostäder i sin bedömning av måluppfyllelsen mer än mycket kortfattat i den sammanfattande bedömningen. Utskottet noterar vidare att en underrubrik anger att ”Byggsektorns klimatpåverkan är betydande men minskar” (s. 17), men i avsnittets texter saknas det en redovisning av den minskning som anges i rubriken. Det hade i det sammanhanget varit önskvärt med en redovisning av vilken period som minskningen avser.

Utskottet har i flera tidigare budgetbetänkanden understrukit vikten av att regeringen tydligt redovisar hur medel inom utgiftsområdet har använts och vilket resultat som uppnåtts. När det gäller det statliga stödet för energi-effektivisering i flerbostadshus (anslag 1:7), som är under avveckling, efterfrågade utskottet redan förra året en utförligare redovisning av resultatet

av stödet. Utskottet kan konstatera att redovisningen även i år är mycket kortfattad. När det gäller investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande (anslag 1:8), som också är under avveckling, noterar dock utskottet att regeringen redogör relativt utförligt för hur de statliga anslagsmedlen har använts och att regeringen konstaterar att det saknas evidens för effekt av stödet på bostadsbyggandet. Under utskottets beredning av resultatredovisningen har olika uppfattningar framförts när det gäller regeringens konstaterande att det saknas evidens för effekt av stödet. Utskottet återkommer till denna fråga i avsnittet om statens budget inom utgiftsområde 18.

I budgetpropositionen för 2024 infördes två nya stöd under anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling. Det handlar om temporära stimulanser för dels småhusplanering, dels åtgärder för att omvandla lokaler till bostäder. Utskottet ser fram emot regeringens kommande resultatredovisning och bedömning av hur stöden har bidragit till måluppfyllelsen.

Avslutningsvis noterar utskottet att regeringen på flera ställen i resultatredovisningen redogör för statliga insatser som ännu inte har gett resultat men som regeringen på sikt bedömer kommer att bidra till ökad måluppfyllelse. Det handlar bl.a. om en pågående översyn av Boverkets bygg- och konstruktionsregler, det kommande genomförandet av det omarbetade EU-direktivet om byggnaders energiprestanda och utredningen om enklare privatuthyrning och översyn av reglerna om presumtionshyror. Utskottet ser fram emot att ta del av resultatet av dessa statliga insatser i kommande resultatredovisningar tillsammans med en bedömning av i vilken utsträckning insatserna bidrar till måluppfyllelsen.

Konsumentpolitik

Indikatorer och bedömningsgrunder

Som konstaterats ovan görs resultatredovisningen med utgångspunkt från främst de angivna resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna med en tydlig koppling till det riksdagsbundna målet. De centrala indikatorerna är kvantitativa, och utskottet konstaterar att de går att följa över tid. Även i årets redovisning förtydligar regeringen att kvantitativa indikatorer inte alltid är ändamålsenliga för att bedöma resultatet och att både kvantitativa indikatorer och kvalitativa bedömningsgrunder därför används för att bedöma resultatet och effekterna av konsumentpolitiken.

Utskottet har tidigare framhållit att utvecklingen bör redovisas i tabeller och diagram med minst tioåriga tidsserier i enlighet med regeringens riktlinjer för resultatredovisningen. Utskottet välkomnar därför att två av tabellerna i årets redovisning innehåller tioåriga serier, vilket ger en tydligare bild av resultatens utveckling.

Regeringens redovisning av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Utskottet kan konstatera att för området Konsumentpolitik har resultatredovisningen samma struktur och i huvudsak samma avsnittsindelning som

tidigare år. När det gäller avsnittet 4.3.3 Risker med farliga produkter motverkades har utskottet tidigare efterfrågat en mer utförlig redovisning av insatser och det resultat som bidrar till måluppfyllelsen när det gäller insatser för att motverka osunda affärsmetoder respektive farliga produkter. Utskottet noterade förra året att detta avsnitt i resultatredovisningen redovisades mer utförligt, vilket var positivt. Utskottet kan dock konstatera att redovisningen i år återigen är relativt begränsad och kortfattad. Enligt utskottets mening innebär en alltför kortfattad redogörelse att det är svårare att utvärdera insatserna och regeringens bedömning av resultatet.

Utskottet kan vidare konstatera att indikatorerna andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister och andelen produktsäkerhetsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister (tabellerna 4.1 och 4.3) har kompletterats med uppgifter som efterfrågats tidigare om antalet meddelade tillsynsbeslut. Därtill har antalet domar/antalet mål i domstol där Konsumentombudsmannen (KO) nådde helt eller delvis framgång redovisats i texten. Utskottet ser positivt på den mer utförliga redovisningen eftersom den ger en bättre helhetsbild av resultatet.

Som tidigare år kan utskottet konstatera att det för ARN:s verksamhet finns en röd tråd mellan redovisning, bedömning av måluppfyllelse, politikens inriktning och förslag till anslag. Utskottet välkomnar det strukturerade uppbygget och anser att det bidrar till en ökad förståelse av resultatet av den förda politiken.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen görs utifrån de olika delarna av målet (väl fungerande konsumentmarknader och hållbar konsumtion). I bedömningen framgår vilket resultat eller vilka insatser som regeringen anser har bidragit till måluppfyllelsen, vilket är bra. Utskottet noterar emellertid att regeringen inte kommenterar alla indikatorer i bedömningen, bl.a. nämns inte indikatorn antalet besökare på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats, som minskat markant i år. Regeringen gör inte heller någon bedömning av i vilken utsträckning det statsbidrag som betalas ut till Miljömärkning Sverige AB (anslag 2:5) har bidragit till att uppfylla målet inom konsumentpolitiken, trots att en sådan bedömning efterfrågades av utskottet förra året. Utskottet vill därför på nytt understryka vikten av att regeringen redovisar hur anslag använts och vilket resultat som uppnåtts. Detta gäller både för befintliga anslag, såsom anslag 2:5, och för anslag som är under avveckling.

Utskottet konstaterar avslutningsvis att det i bedömningen i viss mån framgår vilka insatser och resultat som bedöms ha bidragit till en miljömässigt hållbar konsumtion. Det är dock inte tydligt vilka insatser och resultat som är kopplade till socialt respektive ekonomiskt hållbar konsumtion, och det görs inte heller någon tydlig bedömning av måluppfyllelsen. Dessa otydligheter pekade utskottet på redan i förra årets budgetbetänkande.

Redovisade tillkännagivanden

Utskottet noterar att regeringen redovisar totalt fem tillkännagivanden på utgiftsområde 18, varav tre på området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet och två på området Konsumentpolitik. Regeringen gör bedömningen att tillkännagivandena är slutbehandlade. Utskottet gör ingen annan bedömning.

Sammanfattning

Utskottet understryker vikten av att regeringen redovisar hur anslag har använts och vilket resultat som uppnåtts. Utskottet anser att regeringens resultatredovisning till stora delar har en tydlig struktur och att redovisningen görs med utgångspunkt från de riksdagsbundna målen med tonvikt på att redovisa resultat i förhållande till målen. I vissa delar finns det dock utrymme för förbättringar av redovisningen.

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen när det gäller redovisade tillkännagivanden.

Statens budget inom utgiftsområde 18

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 18 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens budgetförslag och de motioner som väckts med anledning av budgetpropositionen och som avser anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen att utgiftsramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik ska uppgå till 3 240 094 000 kronor 2025, varav 2 949 535 000 kronor för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet och 290 559 000 kronor för området Konsumentpolitik.

I kommittémotion 2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 anvisas totalt 510 000 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I partimotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anvisas totalt 6 871 000 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I kommittémotion 2024/25:2147 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anvisas totalt 10 000 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anvisas totalt 10 539 200 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I partiernas motioner föreslås ändringar inom ett flertal anslag samt ett antal nya anslag i enlighet med vad som närmare beskrivs nedan. Nedan redovisas även motioner som innehåller förslag till tillkännagivanden som har en anknytning till anslagen i budgetmotionerna.

1:1 Bostadspolitisk utveckling

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
82 600	253 000	-150 000	-140 000	±0	110 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 253 000 000 kronor för 2025 till anslaget.

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området. Regeringen föreslår att anslaget även får användas för att subventionera avgifter för kreditgarantier för bostadsbyggande i vissa kommuner samt för utgifter för lån till bostadsinvesteringar i vissa kommuner.

Anslaget ökas med 10 000 000 kronor och beräknas öka med 20 000 000 kronor per år 2026–2032 för att finansiera subventionerade avgifter för garantivning inom det bostadspolitiska området. Anslaget ökas vidare med 140 000 000 kronor och beräknas öka med 380 000 000 för 2026 och med 505 000 000 per år 2027–2028 för att stödja den gröna omställningen och bostadspolitisk utveckling i norra Sverige.

För att finansiera Boverkets administration av stöd till kommuner för detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse och omvandlingar från lokaler till bostäder föreslår regeringen att anslaget minskas med 2 600 000 kronor. Anslaget beräknas minska med samma belopp 2026.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås en minskning av anslaget med 150 000 000 kronor. Motionärerna framhåller att regeringens förslag om att avsätta 140 miljoner kronor till bostadsprojekt i norra Sverige samt 10 miljoner kronor till kreditgarantivgifter i hela landet är både oklara och otillräckliga och föreslår i stället en statlig byggstimulans och statliga byggkrediter.

I kommittémotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås en minskning av anslaget med 140 000 000 kronor. Motionärerna motsätter sig regeringens satsning på bostadspolitisk utveckling i norra Sverige i syfte att finansiera andra reformer.

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås en ökning av anslaget med 110 000 000 kronor. Motionärerna menar att regeringens satsning inte är tillräcklig och förstärker därför medel till den gröna omställningen och bostadspolitisk utveckling i norra Sverige. Motionärerna anför vidare att de vill införa ett startlån för förstagångsköpare och utreda möjligheterna till ett grönt bosparkonto där ett långsiktigt bosparande gynnas. Motionärerna vill även stimulera olika boendelösningar och hållbara renoveringar där exempelvis nya bostäder kan skapas i befintliga fastigheter som inte används som bostadsfastigheter i dag. Motionärerna föreslår att det under perioden 2025–2027 årligen läggs 40 miljoner kronor på detta ändamål genom en omfördelning av 20 miljoner kronor från stimulans för småhusplanering till en motsvarande ökning av stimulans för omvandlingsåtgärder inom anslaget. Motionärerna föreslår vidare en omfördelning inom samma anslag motsvarande 40 miljoner kronor från stimulans till småhusplanering till hållbart samhällsbyggande.

1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
12 500	12 500	±0	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 12 500 000 kronor för 2025 till anslaget.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner

med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 500 000 kronor 2025–2027.

1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
43 000	43 000	±0	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 43 000 000 kronor till anslaget för 2025.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier) och för utgifter för statsbidrag till byggemenskaper.

1:4 Boverket

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:4 Boverket sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till Boverket

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
297 056 ¹	302 277	100 000	253 000	±0	15 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 302 277 000 kronor till anslaget för 2025.

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 10 000 000 per år 2025–2030 för att förstärka Boverkets arbete med vägledning inom planering och

byggande. Mot bakgrund av den kompetensutveckling och det utökade tillsynsområde som EU:s nya byggproduktförordning kommer att kräva och medföra för Boverket ökas anslaget med 1 000 000 kronor och beräknas därefter öka med 2 000 000 kronor per år från 2026. Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas med 10 000 000 kronor per år 2025–2030 för Boverkets arbete med att verka som samlande aktör och sprida kunskap om hur byggfel kan minskas. För att finansiera Boverkets administration av stöd till kommuner för detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse och omvandlingar från lokaler till bostäder föreslår regeringen att anslaget ökas med 2 000 000 kronor per år 2025–2026.

Regeringen föreslår även att Boverkets arbete kring arkitektur prioriteras ned för att finansiera andra reformer. Anslaget minskas därför med 15 000 000 kronor per år från 2025. För att finansiera Boverkets arbete med förstärkt kontroll under byggprocessen och kontroll under förvaltningsskedet beräknas anslaget öka med 2 000 000 kronor per år från 2026.

Anslaget ändras vidare till följd av en pris- och löneomräkning.

I anslutning till förslaget om Boverkets anslag föreslår regeringen även ett bemyndigande för regeringen att ställa ut kreditgarantier. Kreditgarantierna administreras av Boverket. Garantierna ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2020:255) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Dessa garantier finansieras utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både statens förväntade förlust och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2025 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås en ökning av anslaget med 100 000 000 kronor för att täcka de kostnader som är förenade med att införa och administrera motionärernas förslag till två nya åtgärder: statlig byggstimulans och statliga byggkrediter. Den statliga byggstimulansen avser ett produktionsstöd under ett nytt anslag, Statlig byggstimulans, medan de statliga byggkrediterna är en förmånlig statlig medfinansiering till nyproduktion. Motionärerna framhåller att de båda

åtgärderna bör vara kopplade till tydliga villkor när det gäller hyresnivå/prisnivå, klimatstandard och sociala hänsyn i utformning och bostadsförmedling.

I anslutning till Boverkets anslag föreslår motionärerna ett bemyndigande för regeringen att under 2025 ta upp lån i Riksgäldskontoret för statliga byggkrediter som uppgår till 5,12 miljarder kronor (yrkande 3). Förslaget finns även i kommittémotion 2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 12.

I partimotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås en ökning av anslaget med 253 000 000 kronor. Ökningen avser dels 250 miljoner kronor för att införa ett tillgänglighetsstöd i syfte att stimulera ett mer tillgängligt samhälle. Dels avser ökningen 3 miljoner kronor för att införa en ny stödmodell i syfte att öka byggandet på landsbygden. Motionärerna anför att det största hindret för större ombyggnader och för bostadsbyggande i mindre kommuner är finansieringssvårigheter. Motionärerna föreslår därför att det införs en ny stödmodell, i enlighet med ett förslag från Boverket, med ett statligt topplån för att finansiera bostadsbyggande på landsbygden. Förslaget finns även i partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20.

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås en ökning av anslaget med totalt 15 000 000 kronor. Ökningen avser dels återförande av medel för riksarkitekten, dels ett utökat uppdrag till Boverket om det cirkulära byggandet för att kunna stötta olika aktörer att minska sin resursförbrukning och sitt klimatutsläpp genom ett ökat cirkulärt byggande.

1:5 Statens geotekniska institut

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:5 Statens geotekniska institut sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till Statens geotekniska institut

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
55 879	57 752	±0	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 57 752 000 kronor till anslaget för 2025.

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Anslaget ändras till följd av en pris- och löneomräkning.

SGI bedriver även avgiftsbelagd verksamhet.

1:6 Lantmäteriet

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:6 Lantmäteriet sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till Lantmäteriet

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
758 854	871 006	±0	±0	10 000	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 871 006 000 kronor till anslaget för 2025.

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för Riksgränskommissionens arbete med översyn av riksgränsen mellan Sverige och Norge samt för utgifter för bidrag till Onsala rymdobservatorium för att upprätthålla och utveckla den geodetiska infrastrukturen. Anslaget får även användas för att täcka underskottet som uppkom i samband med bolagiseringen av verksamheten Metria.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 10 000 000 kronor för att finansiera det fortsatta arbetet med att etablera en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 15 000 000 kronor 2026 och 20 000 000 kronor per år 2027–2030. Anslaget ökas med 60 000 000 kronor per år fr.o.m. 2025 till följd av att Lantmäteriet från februari 2025 ska tillgängliggöra värdefulla datamängder avgiftsfritt i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas med 5 000 000 kronor för att stärka upp Lantmäteriets arbete med civilt försvar. Av samma anledning beräknas anslaget fortsätta att öka kommande år och motsvara 10 000 000 kronor per år fr.o.m. 2028. Anslaget ökas också med 10 000 000 kronor för Lantmäteriets arbete med ett nytt bostadsrättsregister. För åren 2026–2030 beräknas anslaget av samma anledning öka med 30 000 000 kronor per år. Anslaget ändras vidare till följd av en pris- och löneomräkning.

Regeringen beräknar slutligen att anslaget kommer att öka fr.o.m. 2026 för att finansiera kostnader för att etablera en samordnad och säker it-drift.

Lantmäteriet bedriver även avgiftsbelagd verksamhet.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:2147 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor för att åstadkomma rättssäkra, snabba och kostnadseffektiva processer för fastighetsbildning. Motionärerna anför

bl.a. att det behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnation för att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder. Den statliga nivån behöver stödja och uppmuntra kommunerna i planeringsarbetet. Den regionala samordningen i planarbetet behöver förstärkas och Lantmäteriets handläggningstider kortas. Digitaliseringen av plan- och byggprocesserna måste fortgå och en viktig del är öppen och kostnadsfri geodata, tillgänglig för berörda aktörer.

1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:7 Energi-effektivisering av flerbostadshus sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till energieffektivisering av flerbostadshus

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
840 000	40 000	460 000	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 40 000 000 kronor till anslaget för 2025.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering av flerbostadshus. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Stödet för energieffektivisering av flerbostadshus är under avveckling.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås en ökning av anslaget med 460 000 000 kronor. Motionärerna anför att det är nödvändigt att förbättra befintliga byggnaders energiprestanda genom att främja kostnadseffektiva åtgärder vid energieffektiviserande renoveringar. Förslaget finns även i kommittémotion 2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 19.

1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
3 710 000	1 370 000	±0	±0	±0	1 000 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 370 000 000 kronor till anslaget för 2025.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Anslaget får även användas för att administrera stöden.

Investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande är under avveckling.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anför motionärerna att det i en tid när byggtakten kraftigt avstannar behövs ett fortsatt statligt stöd för att bygga bostäder till fler med särskilt fokus på bra klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Motionärerna vill återinföra och utveckla investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande med minimikrav utifrån byggnadernas livscykelperspektiv och en hållbar bostadsplanering. Motionärerna föreslår därför en ökning av anslaget med 1 000 000 000 kronor.

2:1 Konsumentverket

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:1 Konsumentverket för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till Konsumentverket

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
178 072	183 226	±0	50 000	±0	8 200

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 183 226 000 kronor till anslaget för 2025. Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Anslaget ökas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2025 för Konsumentverkets arbete med digital inkludering kopplat till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG. Arbetet finansieras

genom att anslaget 2:2 Ersättning för särskilda tjänster för personer med funktionsnedsättning inom utgiftsområde 22 Kommunikationer minskas med motsvarande belopp. Anslaget minskas med 3 200 000 kronor 2025 till följd av avvecklingen av tjänsten Money from Sweden. Anslaget ändras även till följd av en pris- och löneomräkning.

Motionerna

I partimotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget ökas med 50 000 000 kronor för att förstärka konsumentvägledningen och skuldrådgivningen i kommunerna.

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anför motionärerna att Konsumentverket saknar tillräckliga resurser för att följa upp konsumentproblem på den digitala marknaden och att myndighetens arbete behöver förstärkas. Motionärerna föreslår därför att anslaget ökas med 5 000 000 kronor. Motionärerna föreslår även att medlen till Money from Sweden behålls och tillför 3 000 000 kronor i den delen. Anslaget föreslås öka med sammanlagt 8 200 000 kronor.

2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
67 511	66 392	±0	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att 66 392 000 kronor anvisas till anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden för 2025. Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Anslaget ändras till följd av en pris- och löneomräkning.

2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till Fastighetsmäklarinspektionen*Tusental kronor*

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
32 351	36 258	±0	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att 36 258 000 kronor anvisas till anslaget 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen för 2025. Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

För att stärka fastighetsmäklarinspektionens arbete mot penningtvätt ökas anslaget med 2 500 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget ändras även till följd av en pris- och löneomräkning.

2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:4 åtgärder på konsumentområdet för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till åtgärder på konsumentområdet*Tusental kronor*

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
7 059	1 559	15 000	18 000	±0	12 000

Propositionen

Regeringen föreslår att 1 559 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet för 2025. Inga medel beräknas tillföras efter 2025.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen samt för statsbidrag till standardiseringsarbete.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 i denna del motsätter sig motionärerna den föreslagna minskningen och föreslår att anslaget bibehålls på 2023 års nivå och därmed ökas med 15 000 000 kronor. Även i kommittémotion 2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att återställa anslaget till konsumentorganisationerna till 2023 års nivå. Vidare begärs i kommittémotion 2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 4 ett tillkännagivande om att värna civilsamhällets viktiga roll.

I partimotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget ökas med 18 000 000 kronor. Motionärerna anför att anslaget inte bör avskaffas och att det är viktigare än någonsin att stödja organisationer som ger konsumenträttslig stöd och konsumenträttslig information.

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) motsätter sig motionärerna att anslaget avskaffas och föreslår att anslaget ökas med 12 000 000 kronor för 2025.

2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter för 2025 sammanfattas i följande tabell. Anslag för 2024 anges inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen.

Anslag till bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

Anslag 2024	Prop. 2025	S	V	C	MP
3 124	3 124	±0	±0	±0	1 000

Propositionen

Regeringen föreslår att 3 124 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter för 2025. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås att anslaget ökas med 1 000 000 kronor. Motionärerna anser att fler produkter behöver en tydligare klimatmärkning för att underlätta för konsumenter och ett tydligt regelverk för vad som ska få kallas klimatkompenserat.

Förslag till nya anslag

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett nytt anslag på 85 000 000 kronor, Kommunal konsumentvägledning. Motionärerna anför att alla konsumenter måste få tillgång till en fungerande konsumentvägledning i sin närhet för att bl.a. förebygga överskuldssättning och öka incitamenten för hållbar konsumtion. Kommunerna kan se till att detta blir verklighet genom att ha en egen konsumentvägledning, köpa tjänsten, gå samman över kommungränserna eller hitta en annan modell som fungerar. I kommittémotion 2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 begärs vidare ett tillkännagivande om obligatorisk konsumentvägledning i varje kommun.

I kommittémotion 2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S) föreslås ytterligare ett nytt anslag, Statlig byggstimulans, som är ett produktionsstöd

riktat till mindre orter och arbetsmarknadsregioner med stora industri-etableringar samt till studentbostäder. Produktionsstödet ska betalas ut när projekt är färdigställda. Motionärerna föreslår att regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 99:2 Statlig byggstimulans ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor (yrkande 2). I kommittémotion 2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att införa en statlig byggstimulans (yrkande 10) och ett tillkännagivande om att bygga 10 000 nya studentbostäder under de närmaste fyra åren (yrkande 11).

I partimotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås nio nya anslag. Till att börja med föreslås ett nytt anslag på 2 000 000 000 kronor, Stöd för anordnande av klimatsmarta hyresbostäder, för att öka antalet nybyggda klimatsmarta flerbostadshus med hyresrätt. Motionärerna anför bl.a. att det nya stödet mycket tydligare än förut ska knytas till klimatmålen och att stödet ska villkoras med ett tak för hyresnivåerna som ska ligga fast i 15 år. Motionärerna föreslår även ett nytt anslag på 250 000 000 kronor, Stöd för anordnande av klimatsmarta studentbostäder, som ska komplettera stödet till vanliga hyresrätter och i stora drag utformas på liknande sätt. Motionärerna framhåller att det fortfarande råder brist på studentbostäder i många kommuner och att många nybyggda studentbostäder har anmärkningsvärt höga hyror och därför är svåra att efterfråga för många studenter. Förslagen om att införa stöd för att bygga hyresrätter samt stöd för att bygga studentbostäder finns även i partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), där motionärerna även föreslår att regeringen ska låta Boverket snabbutreda utformningen av stöden med målsättningen att ha dem på plats under andra halvan av 2025 (yrkandena 5 och 6).

I partimotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås vidare ett nytt anslag på 750 000 000 kronor, Stöd för uppförande av flerbostadshus i trä. Motionärerna vill öka byggandet av klimatsmarta flerbostadshus i trä med rimliga hyror. Förslaget finns även i partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11.

Ett annat nytt anslag som Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår i partimotion 2024/25:1910 är Statliga topplån för byggande av hyresrätter. Det är på 200 000 000 kronor och ska användas för att ytterligare stimulera byggandet av hyresrätter. Motionärerna anför att staten måste ta ett större ansvar för finansieringen av byggandet av hyresbostäder med rimliga hyror, i synnerhet under det rådande konjunkturläget. Motionärerna föreslår att staten erbjuder ett topplån med låg ränta som ersätter större delen av byggbolagens egna kapital. Förslaget innebär en ökad upplåning för staten på 10 miljarder kronor 2025. Förslaget om statliga topplån finns även i partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8.

Ytterligare ett nytt anslag som föreslås i partimotion 2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) är Stöd för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus med hyresrätt på 3 000 000 000 kronor. Stödet avser att

återinföra det energieffektiviseringsstöd på anslag 1:7 som är under avveckling. Motionärerna framhåller att det ägda beståndet under lång tid har fått statligt bidrag för renovering, ombyggnad och tillbyggnad via rotavdraget och att staten även måste ta ett finansiellt ansvar för att stödja hyresfastigheters renoveringar och energieffektiviseringar. Förslaget finns även i partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9.

Vidare föreslår Nooshi Dadgostar m.fl. i partimotion 2024/25:1910 ett nytt anslag, Klimatsmart stadsplanering, på 100 000 000 kronor. Motionärerna vill se klimatsmarta stadsdelar där hus rustas att vara mer klimatsmarta, grön el väljs, gator görs bilfria, odlingar startas och liknande. Motionärerna föreslår därför en satsning i form av en pott för försöksverksamhet där olika aktörer får söka stöd för sina projekt. Vidare föreslår motionärerna att 100 000 000 kronor anslås till ett nytt anslag, Klimatneutrala byggplaner. Anslaget avser ett nytt stöd till kommunerna i deras arbete med att ta fram klimatneutrala byggplaner, i syfte att säkerställa att mark tilldelas byggherrar som erbjuder såväl klimatsmart nyproduktion som boendekostnader anpassade till folkflertalet. I partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 föreslås att regeringen ska ge Boverket i uppdrag att utforma stöd för klimatsmart planering och nybyggnation.

Ett annat nytt anslag som Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår i partimotion 2024/25:1910 är Investeringsstöd för att upprusta, utveckla och bygga nya lekparkar, bemannade parklekar och områden för spontanidrott på 250 000 000 kronor. Det föreslagna stödet är i form av en pott som kommunerna ska kunna söka pengar från. Motionärerna anför att om det offentliga rummet ska inkludera barn och unga måste det finnas tillgång till icke-kommersiella mötesplatser i närmiljön oavsett var man bor. För att få stöd ska vissa krav på tillgänglighet uppfyllas, och det ska även göras en konsekvensanalys utifrån tydliga jämställdhetsmål.

Slutligen föreslår motionärerna ett nytt anslag på 40 000 000 kronor, Radonstöd, som ska användas för stöd för radonsanering med en liknande utformning som det tidigare stödet, som inte längre går att söka hos Boverket eftersom pengarna tog slut i maj 2021. Det nya stödet bör dock utvidgas till att även omfatta flerbostadshus, med i övrigt samma premisser som för småhus. Förslaget finns även i partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22.

I kommittémotion 2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås nio nya anslag. För det första anvisas 2 000 000 000 till ett nytt anslag, Investeringsstöd för grönt samhällsbygge, för att bygga bostäder och andra samhällsnyttiga byggnader och infrastruktur i expansiva regioner kopplat till större industrisatsningar. Boverket ska få i uppdrag att ta fram kriterier för stödet. Förslaget finns även i kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 80.

Vidare föreslår Katarina Luhr m.fl. (MP) i kommittémotion 2024/25:3059 ett nytt anslag på 523 000 000 kronor, Klimatanpassning av bebyggd miljö. Motionärerna anför att klimatförändringarna medför att samhället måste

anpassas till mer extrema väderhändelser. Skyfall och värmeböljor kommer att bli vanligare i framtiden. Därför behöver den befintliga bebyggda miljön klimatanpassas. Det nya anslaget ska möjliggöra för olika aktörer, som kommuner, kommunala bostadsbolag, intresseföreningar och privata aktörer, att söka stöd för att klimatanpassa redan bebyggd miljö mot skyfall och värmeböljor. I kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att Boverket ska få i uppdrag att administrera ett långsiktigt stöd som kan sökas av kommuner och privata aktörer för olika typer av klimatanpassningsåtgärder i bebyggd miljö (yrkande 5).

Ett annat nytt anslag som Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2024/25:3059 är Gröna och trygga samhällen på 300 000 000 kronor. Motionärerna anför att man vill återinrätta stödet för gröna och trygga samhällen för att främja stadsgrönska, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Syftet med stödet är att utveckla gröna, trygga och hälsosamma samhällen samt bidra i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och att styra mot målen i naturrestaureringslagen. Ytterligare ett nytt anslag som motionärerna föreslår är Energieffektivisering av bostadsfastigheter och lokaler på 5 600 000 000 kronor. Motionärerna anför att energieffektivisering av byggnader är en högt prioriterad fråga inom EU och att Sverige nu behöver leva upp till kraven i EU:s direktiv för byggnaders energiprestanda. Takten för energieffektivisering över hela landet behöver öka kraftigt, och därför vill motionärerna återinföra ett energieffektiviseringsstöd.

Vidare föreslår Katarina Luhr m.fl. (MP) i kommittémotion 2024/25:3059 att 5 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag, Kampanj för ökad återvinning, för att ge Boverket i uppdrag att informera fastighetsägare om förändringen av den fastighetsnära insamlingen av material med exempel på hur detta kan iordningställas inom fastigheten. Motionärerna föreslår även ett nytt anslag, Stöd för renovering av övergivna hus, på 400 000 000 kronor. Motionärerna anför att stödet ska användas för upprustning till god boendestandard, exempelvis tak- och fasadåtgärder, i kommuner där fastighetsvärdet är lågt. I dag kan banker i många fall inte garantera lån när värdet på fastigheten är för lågt för att renovering ska kunna löna sig. Ytterligare ett nytt anslag som föreslås av motionärerna är Statens bostadsomvandling på 250 000 000 kronor. Statens bostadsomvandling bygger om befintliga fastigheter i samarbete med kommuner för att skapa fler bostäder för äldre på svaga bostadsmarknader som i dag inte ses som marknadsmässigt lönsamma att bygga på. Syftet med det nya anslaget är att Statens bostadsomvandling ska kunna fortsätta sitt viktiga uppdrag och kunna skapa fler bostäder på nya platser. Motionärerna föreslår vidare ett nytt anslag, Trygghetsmedel för fastighetsägare, på 50 000 000 kronor. Motionärerna anför att det är viktigt att människor kan känna sig trygga i sina hem och bostadsområden och vill därför se en trygghetspeng som fastighetsägare i brottsutsatta områden kan söka för trygghetshöjande insatser. Därtill föreslår motionärerna ett nytt anslag, Renoveringsstöd för ekonomiskt utsatta områden, på 250 000 000 kronor.

Motionärerna anför att många fastigheter i Sveriges ekonomiskt utsatta områden är eftersatta när det gäller både energieffektivisering och renovering samtidigt som hyresgästerna i dessa områden kan ha extra svårt att klara av en höjd hyra efter en renovering. Motionärerna vill därför införa ett renoveringsstöd riktat till ekonomiskt utsatta områden som ska stötta renoveringsåtgärder som inte i sig sänker energianvändning men som utförs i samband med energieffektiviseringsåtgärder. Stödet ska motverka höjda hyror och s.k. renoveringar i områden med en ekonomiskt utsatt befolkning. I **kommittémotion 2024/25:2646** föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att utreda hur ett stöd för renovering och energieffektivisering i ekonomiskt utsatta bostadsområden kan utformas (yrkande 11).

Slutligen föreslår Katarina Luhr m.fl. (MP) i **kommittémotion 2024/25:3059** en förstärkning till kommunernas skuldrådgivning genom ett nytt anslag på 15 000 000 kronor, Förstärkning till kommunernas skuldrådgivning.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Riksdagen beslutade den 27 november 2024 att fastställa utgiftsramar för statens budget i enlighet med regeringens förslag (bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). För utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik innebär det att ramen för 2025 bestäms till 3 240 094 000 kronor. Civilutskottets förslag om anslag för 2025 måste därmed hålla sig inom denna ram.

Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Utskottet konstaterar att läget på bostadsmarknaden fortfarande är ansträngt. Takten på bostadsbyggandet har avtagit till följd av omvärldsfaktorer som hög inflation och höjda räntor. Det behöver byggas fler bostäder i hela landet så att människor kan flytta dit arbetena finns, och det befintliga beståndet behöver utnyttjas effektivare. I likhet med regeringen anser utskottet att människors behov och efterfrågan ska vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas. Fler människor ska kunna förverkliga sina boendedrömmar, och det behöver bli lättare för fler att ta steget till den ägda bostaden.

En väl fungerande bostadsmarknad i hela landet med tillgång till bostäder i varierande upplåtelseformer är en viktig förutsättning för såväl människors trygghet och livskvalitet som en konkurrenskraftig ekonomi och tillväxt. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är nödvändigt att åtgärda de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden för att Sverige ska stå bättre rustat och möjliggöra ett ökat byggande av bostäder. Utskottet kan konstatera att regeringen under den första halvan av mandatperioden har

påbörjat ett viktigt reformarbete inom bostadspolitiken och bl.a. tillsatt flera utredningar.

I budgetpropositionen aviserar regeringen ytterligare åtgärder och satsningar. Utskottet välkomnar att regeringen avser att bl.a. genomföra regelförändringar och lättnader i byggkraven för bostäder och som ett första steg lättnader i byggkraven för studentbostäder. Utskottet välkomnar även att Boverket ska få i uppdrag att ta fram förslag på hur ett typgodkännande av småhus, s.k. Sverigehus, kan genomföras och att myndigheten ska undersöka möjligheterna till lättnader i byggkraven i samband med ombyggnation. Det är även positivt att regeringen avser att utvidga det befintliga statsbidraget till byggemenskaper när det gäller vilka stödmottagare och projekt som kan beviljas stöd.

Bristande tillgång till byggbar mark är också något som hämmar bostadsbyggandet. Utskottet ser därför positivt på att regeringen avser att se över strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna för bebyggelse nära vatten och att genomföra en översyn av det befintliga regelverket för statens anspråk på mark- och vattenområden i syfte att upprätta en mer sammanhållen ordning för nationell fysisk planering.

För att ambitionerna om ökad effektivitet i planering och byggande ska kunna förverkligas är det avgörande att kommunerna har tillgång till rätt kompetens och vägledning. Utskottet välkomnar därför att regeringen förstärker Boverkets arbete med vägledning inom planering och byggande och att myndigheten får i uppdrag att genomföra en kompetenssatsning i kommunerna om tillämpningen av plan- och bygglagen. Även förstärkningen av Lantmäteriets arbete med att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen och att avgiftsfritt tillgängliggöra geodata är viktiga satsningar för en effektivare samhällsbyggnadsprocess. Enligt utskottet är det just den här typen av åtgärder som behövs för att komma till rätta med strukturella hinder som försvårar byggandet och för att det ska byggas fler bostäder över hela landet som möter människors behov och efterfrågan. Utskottet ser fram emot regeringens fortsatta reformarbete.

Stora investeringar och företagsetableringar på orter som under en längre tid haft en låg eller stagnerande befolkningstillväxt innebär stora utmaningar för samhällsbyggandet, inte minst när det gäller att få fram nya bostäder. Utskottet välkomnar därför regeringens satsning på anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling för att införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i syfte att underlätta anordnande av nya bostäder i s.k. etablerings- och omställningskommuner. Utskottet ser vidare positivt på att regeringen har beslutat om en samlad strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Det är viktigt att stödja den gröna industriomställningen i norra Sverige, och utskottet välkomnar därför att regeringen gör en flerårig satsning på samma anslag för bostadspolitisk utveckling i norra Sverige.

I likhet med regeringen ser utskottet att det geopolitiska läget och den försämrade omvärldsutvecklingen ställer nya krav på beredskap i en vid

bemärkelse, där varor och tjänster från näringslivet och industrin spelar en viktig roll. Utskottet ser positivt på att regeringen låter utreda förutsättningarna för att återinföra en byggnads- och reparationsberedskap i Sverige. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att den befintliga beredskapssektorns försörjning av grunddata behöver stärka sin förmåga för att säkerställa tillgänglighet, funktionalitet och robusthet i informationsförsörjning av grunddata och samhällskritiska verksamheter. Utskottet välkomnar därför att regeringen tillför medel till Lantmäteriet för att förstärka myndighetens arbete med civilt försvar.

Utskottet välkomnar också den föreslagna ökningen av anslaget 1:4 Boverket för att myndigheten bl.a. ska kunna verka som samlande aktör och sprida kunskap om hur byggfel kan minskas och för myndighetens arbete med kompetensutveckling och utökat tillsynsområde med anledning av EU:s nya byggproduktförordning. Även den föreslagna ökningen av anslaget 1:6 Lantmäteriet är välkommen för bl.a. myndighetens arbete med ett nytt bostadsrättsregister.

Utskottet anser att regeringens förslag till anslagsfördelning inom det bostadspolitiska området i övrigt är väl avvägda.

Avslutningsvis anser utskottet att det är positivt att regeringen i årets resultatredovisning har gjort en bedömning av effekten av investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande (anslaget 1:8). Som utskottet noterar i sin bedömning av resultatredovisningen kan regeringen i år konstatera att det saknas evidens för effekten av investeringsstödet på bostadsbyggandet. Detta bekräftar enligt utskottet att den avveckling av stödet som riksdagen fattade beslut om hösten 2021 var rätt väg att gå. Utskottet välkomnar att regeringen fortsätter avvecklingen av detta ineffektiva och kostsamma stöd. Detsamma gäller avvecklingen av stödet för energieffektivisering av flerbostadshus (anslaget 1:7).

Mot denna bakgrund ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till anslagsfördelning och beställningsbemyndiganden när det gäller området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet.

Konsumentpolitik

I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att konsumentmarknadernas utveckling genom bl.a. en ökad global e-handel och nya betalösningar ger konsumenter nya möjligheter. Samtidigt ökar konsumenternas informationsunderläge, och svaga konsumentgrupper kan ha svårt att tillvarata och hävda sina rättigheter. Utskottet delar regeringens uppfattning att konsumentpolitiken behöver utvecklas och att resurser behöver riktas mot att upprätthålla balanserade och tydliga regler som skyddar konsumenter utan att försämra förutsättningarna för seriösa näringsidkare.

Utskottet delar vidare regeringens uppfattning om vilka åtgärder som behöver vidtas för att möta behoven och utvecklingen på konsumentmarknaderna. Det handlar bl.a. om att Konsumentverket fått i uppdrag att

stärka och påskynda förenklingsarbetet när det gäller t.ex. företagens regelbörda och administrativa kostnader. Regeringen har också gett en särskild utredare i uppdrag att se över det svenska resegarantisystemet i syfte att förbättra systemet och säkra resenärers ekonomiska trygghet.

Utskottet delar regeringens syn på att arbetet mot överskuldssättning även fortsättningsvis bör prioriteras och att fler åtgärder behöver vidtas. Utskottet noterar i det sammanhanget att Konsumentverket fått i uppdrag att genomföra insatser för att förstärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen samt att Statskontoret i maj 2024 fick i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen.

En tillgänglig och kvalitativ konsumentvägledning framstår som allt viktigare för att stärka konsumenternas kunskap om sina rättigheter, i synnerhet för mer sårbara konsumenter. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att regeringen gett Konsumentverket i uppdrag att stärka och utveckla stödet till den kommunala konsumentvägledningen. I uppdraget ingår bl.a. att kartlägga samverkan mellan kommuner när det gäller konsumentvägledning.

De digitala och komplexa konsumentmarknaderna, tillsammans med den växande e-handeln, innebär att tillgången till en effektiv tvistlösning inom skäligen tid är av särskild vikt. Utskottet ser därför positivt på det ökade anslaget till Allmänna reklamationsnämnden. Utskottet ser även positivt på att anslaget till Fastighetsmäklarinspektionen höjs, så att myndigheten kan fortsätta att prioritera arbetet med att motverka penningtvätt. Utskottet ställer sig också bakom regeringens bedömning att Konsumentverkets tjänst Money from Sweden bör avvecklas i förtid.

Utskottet anser avslutningsvis att regeringens förslag till anslagsfördelning inom det konsumentpolitiska området i övrigt är väl avvägda. Mot denna bakgrund ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till anslagsfördelning när det gäller det konsumentpolitiska området.

Utskottets sammanfattande ställningstagande

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet bakom regeringens inriktning av politiken inom utgiftsområde 18. Utskottet delar regeringens bedömning av vilka prioriteringar och åtgärder som behövs på området och anser att de är väl avvägda. Utskottet föreslår därför att riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 enligt regeringens förslag och lämnar de be- myndiganden som regeringen har begärt. Förslagen i motionerna avstyrks.

Sjöfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att det bör göras en utvärdering av det utvidgade straffansvaret för sjöfylleri och att de tidigare promillegränserna för sjöfylleri bör återinföras.

Motionerna

I motion 2023/24:306 föreslår Joar Forsell (L) ett tillkännagivande om att utreda en återgång till de gamla reglerna för sjöfylleri. I motion 2023/24:562 föreslår Sten Bergheden (M) ett tillkännagivande om att utvärdera promillegränsen på sjön. Samma yrkande framställs även i motion 2024/24:2850 av Sten Bergheden (M).

Bakgrund

Den 1 juni 2010 utvidgades straffansvaret för sjöfylleri genom att det i sjölagen (1994:1009) infördes en nedre gräns på 0,2 promille alkohol i blodet, motsvarande 0,10 milligram per liter i utandningsluften. Även straffansvaret för grovt sjöfylleri utvidgades så att ansvar kan följa direkt vid en alkoholkoncentration om minst 1,0 promille i blodet, motsvarande 0,50 milligram per liter i utandningsluften (prop. 2009/10:76, bet. 2009/10:CU14, rskr. 2009/10:238).

Redovisat tillkännagivande

I november 2017 tillkännagav riksdagen, på utskottets förslag, att regeringen borde utvärdera det utvidgade straffansvaret för sjöfylleri (bet. 2017/18:CU2, rskr. 2017/18:34). Den 30 augusti 2018 fick en utredare i uppdrag att utreda och utvärdera vissa frågor om trafikbrott och sjöfylleri. I uppdraget ingick att utvärdera tillämpningen och effekterna av lagstiftningen om ett utvidgat straffansvar för sjöfylleri i form av en fast, nedre promillegräns som infördes i sjölagen 2010 (Ju 2018:F). Uppdraget redovisades i november 2019 genom promemorian Ett stärkt straffrättsligt skydd mot upprepad trafikbrottslighet och en utvärdering av den nedre promillegränsen för sjöfylleri (Ds 2019:22). I promemorian görs bedömningen att det inte finns behov av att ändra regleringen om sjöfylleri. Promemorian har remitterats, och remisstiden gick ut den 20 mars 2020. Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisats anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.¹

¹ Regeringen har redovisat tillkännagivandet i den del av budgetpropositionen som avser utgiftsområde 4 Rättsväsendet (se prop. 2024/25:1 utg.omr. 4 s. 46).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att bestämmelserna om sjöfylleri i sjölagen bör utvärderas, senast hösten 2022 (bet. 2022/23:CU1). Utskottet konstaterade då att regeringen har låtit utvärdera tillämpningen och effekterna av det utvidgade straffansvaret för sjöfylleri och bedömde att yrkandet om en utvärdering hade blivit tillgodosett. Utskottet ansåg därför att det saknades skäl att göra något tillkännagivande till regeringen och avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har tillämpningen och effekterna av det utvidgade straffansvaret för sjöfylleri utvärderats. Motionsyrkandena om en utvärdering ska därmed anses tillgodosedda. Utskottet bedömer vidare att det saknas skäl att utreda en återgång till de tidigare promillegränserna för sjöfylleri. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därför.

Reservation

Bostadspolitiskt mål, punkt 2 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att bostaden är en grundläggande rättighet. I dag är bostadspolitiken varken tillräckligt aktiv eller tillräckligt omfattande. Sverige behöver en hållbar och långsiktig bostadspolitik som kan möta de utmaningar vi står inför i form av hemlöshet, bostadssegregation och klimatomställning. Vänsterpartiet menar att en bostad aldrig kan jämföras med andra handelsvaror, och för att minska bostadsbristen krävs ett ökat politiskt ansvarstagande. Gemensamt måste vi återskapa en statlig bostadspolitik enligt principen om generell välfärd. I ett rikt land som Sverige borde det vara en självklarhet att alla invånare har ett tryggt boende. En politik med olika typer av samlösningar för vissa grupper står i motsättning till allt vi tror på. Frågan om att bygga bort bostadsbristen, framför allt med hyresrätter som vanliga löntagare har råd med, ska därför prioriteras.

Det bostadspolitiska mål som gäller i dag antogs under den tidigare borgerliga regeringen 2011. Det behövs ett nytt bostadspolitiskt mål som återspeglar de samhällsbehov och utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet. Jag föreslår därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ett nytt bostadspolitiskt mål för utgiftsområde 18 med följande formulering:

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors behov, bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt och socialt hållbar utveckling vara grunden för verksamheten.

Det jag nu anfört om behovet av ett nytt bostadspolitiskt mål för utgiftsområde 18 bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (S)

Leif Nysmed (S), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S), Markus Kallifatides (S) och Jessica Rodén (S) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 3 240 094 000 kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1). Eftersom Socialdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Socialdemokraternas politik inom utgiftsområde 18.

Socialdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3199. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 1 i det betänkandet. Förslaget till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2024/25:3076.

Det är halvtid i mandatperioden. Sverige kommer ur kostnadskrisen fattigare än vi hade behövt göra. Tio års reallöneökningar har utraderats, och vanliga svenskar kommer att ha lägre löner när regeringens mandatperiod avslutas än när den började. Arbetslösheten är den högsta på ett decennium, och Sveriges tillväxt är bland de lägsta i Europa. Gängvåldet kryper ned i åldrarna och regeringen och Sverigedemokraterna har drivit fram en akut sjukvårdskris i hela landet.

I årets budgetproposition skär regeringen ned på sjukvården, låter nyrekryteringen till gängen fortgå, struntar i framtiden för byggbranschen och industrin och vägrar stötta alla de som kämpar med att få ihop sin ekonomi. När svenska folket vill ha åtgärder för att ta tag i de problem de möter i sin vardag väljer regeringen att låna pengar för att sänka skatten för dem som tjänar allra mest.

Sverige kan bättre än så här. I Socialdemokraternas budgetförslag visar vi att det finns ett tydligt alternativ till regeringens passivitet. Vi prioriterar förstärkningar till sjukvården och åtgärder för att stärka Sveriges tillväxt. Vi går fram med kraftfulla åtgärder för att stoppa våldet här och nu och bryta nyrekryteringen till kriminella gäng. Samtidigt stöttar vi alla de barnfamiljer och pensionärer som drabbats hårt av kostnadskrisen.

Sverige står mitt i den värsta byggkrisen på årtionden. Bostadsbyggandet har tvärnitat och inte minst för träbyggnadsindustrin är situationen akut. Konkurser och varsel är ett faktum i den byggsektor som alltid har fungerat som en tillväxtmotor. Den redan allvarliga bostadsbristen förvärras. Arbetsmarknadens funktionssätt försämras av bristen på bostäder i tillväxtregioner. Hela byggsektorn hotas av en långsiktigt mycket kostsam kompetensförlust

när verksamheten tvärnitar. Stora industrietableringar hotas av att bostäder saknas och inte byggs i de kommuner där framtidens industri vill etablera stor-skaliga anläggningar.

Regeringens passivitet på bostadspolitikens område är i detta sammanhang anmärkningsvärd. Man tycks inte inse allvaret i situationen och inte heller sitt ansvar för att vidta konkreta åtgärder. Regeringens åtgärder för bostadsbyggande är helt otillräckliga när Sverige har den värsta byggkrisen sedan 90-talet och byggsektorn fortsätter att hämma BNP-tillväxten. Sverige har inte råd att låta bostadsbyggandet kollapsa. Hela byggsektorn står inför ett stålbad, och staten bör därför skyndsamt bidra med fler aktiva åtgärder.

Socialdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

För det första föreslår vi två nya åtgärder i form av en statlig byggstimulans och statliga byggkrediter för att få i gång bostadsbyggandet. Båda åtgärderna bör vara kopplade till tydliga kreditvillkor när det gäller hyresnivå/prisnivå, klimatstandard och sociala hänsyn i utformning och bostadsförmedling. Den statliga byggstimulansen avser ett produktionsstöd riktat till mindre orter med stora industrietableringar samt till ungdoms- och studentbostäder medan de statliga byggkrediterna är en förmånlig statlig medfinansiering till nyproduktion. Vi föreslår att anslaget 1:4 Boverket ökas med 100 miljoner kronor för att täcka de kostnader som är förenade med att införa och administrera dessa åtgärder. Vi föreslår vidare att regeringen ska bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor för ett nytt anslag, Statlig byggstimulans. Vidare föreslår vi att regeringen ska bemyndigas att ta upp lån i Riksgäldskontoret för statliga byggkrediter som uppgår till 5,12 miljarder kronor.

Till skillnad från regeringen anser vi att det fortfarande finns behov av ett riktat stöd för energieffektivisering av flerbostadshus. Det är nödvändigt att förbättra befintliga byggnaders energiprestanda genom att främja kostnadseffektiva åtgärder vid energieffektiviserande renoveringar. För att öka takten i detta arbete anslår vi 460 miljoner mer än regeringen till anslaget 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus.

För att bl.a. förebygga överskuldssättning och öka incitamenten för hållbar konsumtion behöver alla konsumenter ha tillgång till en fungerande konsumentvägledning i sin närhet. Kommunerna kan se till att detta blir verklighet genom att ha en egen konsumentvägledning, köpa tjänsten, gå samman över kommungränserna eller hitta en annan fungerande modell. Vi föreslår därför ett nytt anslag på 85 miljoner kronor benämnt Kommunal konsumentvägledning.

Som ett betydelsefullt komplement till Konsumentverket finns en rad olika organisationer i det civila samhället som utför ett viktigt arbete. Det är svårt att förstå att regeringen nu i princip avskaffar anslaget till dessa organisationer och aviserar en total avveckling 2026. Vi motsätter oss en avveckling av stödet och föreslår därför att anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet ökas med 15 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Avslutningsvis vill vi tillägga följande när det gäller anslaget 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande, som är under avveckling. Som utskottet noterar i sin bedömning av resultatredovisningen konstaterar regeringen i år att ”evidens för effekt på bostadsbyggandet av stödet saknas”. Vi anser att det är ett anmärkningsvärt uttalande eftersom det finns utvärderingar som visar motsatsen. Dessutom vill vi understryka att stödets syfte inte enbart var att öka bostadsbyggandet. Investeringstödet skulle även bidra till lägre hyror än i andra nybyggnadsprojekt, vilket också blev ett resultat av stödet. Enligt en utvärdering som konsultföretaget Tyréns Sverige AB har gjort på uppdrag av Hyresgästföreningen har investeringstödet bidragit till ett ökat byggande av hyresrätter. Enligt rapporten bedöms drygt 30 000 bostäder ha tillkommit tack vare stödet, vilket motsvarar 60 procent av det totala antalet bostäder som berättigats stöd. Regeringens påstående att det saknas evidens för stödets effekt på bostadsbyggandet stämmer därmed helt enkelt inte. Det är i själva verket ett politiskt ställningstagande som inte hör hemma i en resultatredovisning. Vi vill därför i detta sammanhang framhålla vikten av att resultatredovisningen bygger på korrekta uppgifter och fakta.

Sammanfattningsvis anvisar Socialdemokraterna 510 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2025 och föreslår därutöver att regeringen bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden enligt vad som anförs ovan.

2. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (V)

Malcolm Momodou Jallow (V) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 3 240 094 000 kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 18.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:1924. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 2 i det betänkandet. Förslaget till statens budget för 2025 inom budgetområde 18 läggs fram i partimotion 2024/25:1910.

Efter två år vid makten är regeringens och Sverigedemokraternas prioriteringar tydliga. I stället för att underlätta för hushållen, vården, skolan och äldreomsorgen satsar de på skattesänkningar för de rika. Vänsterpartiet konstaterar att regeringen på punkt efter punkt misslyckas med att hantera de allvarliga samhällsproblem vi står mitt uppe i. Stora grupper tycks osynliga för regeringsunderlaget när man helt bortser från de problem som drabbar dem som har svårt att få vardagsekonomi att gå ihop. Med regeringens och

Sverigedemokraternas budget ökar ojämlikheten, den växande arbetslösheten lämnas utan åtgärd och klimatomställningen får vänta. Dessutom fortsätter nedskärningarna inom välfärden.

Vänsterpartiets budgetförslag står i stället för en politik som på riktigt hanterar samhällsproblemen och som skyddar dem som har det sämst ställt. För att skapa utrymme för bl.a. en prioriterad resursökning till välfärdssektorn, påskyndad klimatomställning, sänkta kostnader i kollektivtrafiken, ett högkostnadsskydd i tandvården samt högre ersättningar i arbetslöshetsersättningen och socialförsäkringarna, måste personer med högre inkomster bidra mer.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

Sedan lång tid tillbaka finns det ett omfattande behov av investeringar inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Bostadsbristen var redan tidigare stor, men de senaste årens minskade antal byggstarter har lett till en kris som påverkar hela samhället på flera olika plan. Vi behöver bygga mer men vi måste också bygga rätt. Störst är behovet av klimatsmarta hyresrätter med hyror som även vanliga löntagare klarar av. Samtidigt är det befintliga flerbostadsbeståndet i stort behov av upprustning och klimatanpassning. För att stimulera ekonomin och genomföra nödvändiga satsningar måste staten ta sitt finansiella ansvar. Vänsterpartiet kan dock konstatera att regeringen inte gör de investeringar som behövs.

Vänsterpartiets mål är en tydlig omställning av bostadsbeståndet för att minska klimatpåverkan och förbättra boendemiljön, utan att det i alltför stor utsträckning belastar hyresgästerna i det befintliga beståndet.

I syfte att finansiera andra reformer avvisar Vänsterpartiet regeringens satsning på bostadspolitisk utveckling i norra Sverige. Vänsterpartiet föreslår därför en minskning av anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling med 140 miljoner kronor.

En av de viktigaste faktorerna för att utveckla en livskraftig landsbygd är möjligheten att få en bostad. Det största hindret för omfattande ombyggnader och för bostadsbyggande i mindre kommuner är finansieringssvårigheter. Finansieringen av ny- och ombyggnation av bostäder på landsbygden måste därför underlättas. Vänsterpartiet anslår därför 3 miljoner kronor till anslaget 1:4 Boverket för att införa en ny stödmodell i enlighet med Boverkets förslag i rapporten Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden (2019:11). Stödmodellen innebär ett statligt topplån med delvis kommunalt förlustansvar för att uppföra och bygga om egnahemshus. Därmed kan byggandet på landsbygden öka.

Vänsterpartiet föreslår vidare att 250 miljoner kronor anvisas till anslaget 1:4 Boverket för att införa ett tillgänglighetsstöd. Moderna städer och samhällen bör utformas utifrån universell design och syftet med stödet är att stimulera ett mer tillgängligt samhälle.

Investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande har bidragit till att fler hyresrätter har byggts och det till hyror som

är betydligt lägre än för de hyresrätter som byggts utan stöd. Trots detta valde regeringen att inleda den pågående avvecklingen av stödet så snart chansen gavs. Som utskottet noterar i sin bedömning av regeringens resultatredovisning konstaterar regeringen i år att ”evidens för effekt på bostadsbyggandet av stödet saknas”. Jag anser att det är ett anmärkningsvärt uttalande eftersom det finns utvärderingar som visar motsatsen. Dessutom ska det understrykas att stödets syfte inte enbart var att öka bostadsbyggandet. Investeringsstödet skulle även bidra till lägre hyror än i andra nybyggnadsprojekt, vilket också blev ett resultat av stödet. Enligt en utvärdering som konsultföretaget Tyréns Sverige AB har gjort på uppdrag av Hyresgästföreningen har investeringsstödet bidragit till ett ökat byggande av hyresrätter. Enligt rapporten bedöms drygt 30 000 bostäder ha tillkommit tack vare stödet, vilket motsvarar 60 procent av det totala antalet bostäder som berättigats stöd. Regeringens påstående att det saknas evidens för stödets effekt på bostadsbyggandet stämmer därmed helt enkelt inte. Det är i själva verket ett politiskt ställningstagande som inte hör hemma i en resultatredovisning. Jag vill därför i detta sammanhang framhålla vikten av att resultatredovisningen bygger på korrekta uppgifter och fakta.

Under de senaste åren har antalet byggstarter minskat dramatiskt, och prognoserna talar för ytterligare minskningar. Till skillnad från regeringen ser Vänsterpartiet att det finns behov av ett fortsatt stöd för att möta konjunkturnedgången, upprätthålla en hög byggtakt, minska bostadsbristen och öka antalet klimatsmarta hyresrätter med lägre hyra. Vänsterpartiet föreslår därför ett nytt stöd för att bygga hyresrätter som bättre anpassas efter dagens behov. Stödet ska kunna lämnas för att bygga bostäder i såväl flerbostadshus som i småhus, så länge upplåtelseformen är hyresrätt. Stödet ska villkoras med ett tak för hyresnivåerna och knytas till klimatmålen mycket tydligare än tidigare. Det ska ställas höga krav på att det som byggs har en betydligt lägre energianvändning än vad som krävs i dag. Den som bygger med investeringsstöd ska inte heller få ställa högre krav på den bostadsökandes ekonomi än vad som motsvarar riksnormen för försörjningsstöd plus den aktuella hyran. Vänsterpartiet föreslår att 2 miljarder kronor anslås till ett nytt anslag, Stöd för anordnande av klimatsmarta hyresbostäder.

Vänsterpartiet föreslår även ett nytt stöd för att bygga studentbostäder som ska vara ett komplement till det stöd som riktar sig mot vanliga hyresrätter. I stora drag ska de båda stöden utformas på liknande sätt, med bl.a. villkor om tak för hyresnivåerna och större krav på klimatsmarta bostäder än tidigare. Stödet till studentbostäder bör i sin nya utformning utökas något per byggd bostad i syfte att sänka hyrorna för studentbostäder. Vänsterpartiet anslår 250 miljoner kronor för ändamålet på ett nytt anslag, Stöd för anordnande av klimatsmarta studentbostäder.

Ett investeringsstöd för hyresbostäder räcker dock inte för att det ska byggas tillräckligt många hyresrätter med rimliga hyror. För att ytterligare stimulera byggandet av hyresrätter bör staten ta över delar av risken genom att erbjuda topplån med låg ränta som ersätter större delen av det egna kapitalet

för byggbolagen. Vänsterpartiet föreslår därför att ett system med statliga topplån inrättas. Förslaget innebär en ökad upplåning för staten på motsvarande 10 miljarder kronor 2025. Vänsterpartiet anslår 200 miljoner kronor till ett nytt anslag, Statliga topplån för byggande av hyresrätter, för att täcka räntekostnader och för viss täckning av kapitalförluster.

I syfte att öka byggandet av klimatsmarta flerbostadshus i trä med rimliga hyror föreslår Vänsterpartiet ett nytt anslag på 750 miljoner kronor, Stöd för uppförande av flerbostadshus i trä. Ett ökat industriellt träbyggande skapar arbetstillfällen och utveckling utanför städerna och bidrar på så sätt till en bättre balans mellan stad och land.

Stora delar av det svenska flerbostadshusbeståndet är i behov av både upprustning och energieffektivisering. Kostnaderna är enligt Boverkets beräkningar omfattande. Det ägda beståndet har under lång tid fått statligt bidrag för renovering, ombyggnad och tillbyggnad via rotavdraget. Staten måste även ta ett finansiellt ansvar för att stödja renoveringar och energieffektiviseringar av hyresfastigheter. Vänsterpartiet motsatte sig avvecklingen av det tidigare energieffektiviseringsstödet som inleddes vid årsskiftet 2021/2022 och anser att stödet bör återinföras. Vänsterpartiet anslår därför 3 miljarder kronor till ett nytt anslag, Stöd för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus med hyresrätt.

Vänsterpartiet vill se klimatsmarta stadsdelar med t.ex. klimatsmarta hus, grön el, bilfria gator och stadsodlingar. Vänsterpartiet föreslår därför en satsning i form av en pott för försöksverksamhet där olika aktörer kan söka stöd för sina projekt. Satsningen finansieras med ett nytt anslag, Klimatsmart stadsplanering, på 100 miljoner kronor. Ett annat nytt anslag är Klimatneutrala byggplaner. Anslaget på 100 miljoner kronor avser ett nytt stöd till kommunernas arbete med att ta fram klimatneutrala byggplaner i syfte att säkerställa att mark tilldelas byggherrar som erbjuder såväl klimatsmart nyproduktion som boendekostnader anpassade till folkflertalet.

Det offentliga rummet ska inkludera barn och unga, och oavsett var man bor ska det finnas tillgång till icke-kommersiella mötesplatser i närmiljön. Vänsterpartiet föreslår ett nytt stöd som ska kunna sökas av kommunerna för investeringar i lekparkar, parklekar och ytor för spontanidrott. Det är viktigt att kommunerna i planeringen utgår från både flickors och pojcars intressen och uppfyller krav på tillgänglighet. För detta ändamål föreslår Vänsterpartiet ett nytt anslag på 250 miljoner kronor, Investeringstöd för att upprusta, utveckla och bygga nya lekparkar, bemannade parklekar och områden för spontanidrott.

Inandning av radon utgör en stor hälsorisk. Radonstöd har funnits i flera omgångar och har resulterat i att tiotusentals egnahem har blivit radonsanerade. Vänsterpartiet föreslår ett nytt stöd med liknande utformning som tidigare. Stödet bör dock utvidgas till att omfatta även flerbostadshus. Vi avsätter 40 miljoner kronor till ett nytt anslag, Radonstöd.

För att garantera att alla har tillgång till en god konsumentvägledning behöver fler kommuner erbjuda konsumentvägledning. För att förstärka

kommunernas konsumentvägledning och skuldrådgivning föreslår Vänsterpartiet att anslaget 2:1 Konsumentverket ökas med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. För att använda stödet till anställning ska det krävas 50 procents medfinansiering av kommunerna.

Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens planer att stegvis avskaffa anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet. Det är viktigare än någonsin att stödja organisationer som ger stöd och information om konsumtion. Organisationer som arbetar med konsumentfrågor får en stor del av sin finansiering via det statliga stödet. Vänsterpartiet föreslår därför att anslaget ökas med 18 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Sammanfattningsvis anvisar Vänsterpartiet 6 871 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2025.

3. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (C)

Alireza Akhondi (C) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 3 240 094 000 kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1). Eftersom Centerpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Centerpartiets politik inom utgiftsområde 18. Förslaget till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2024/25:2147.

Centerpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:2962. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 3 i det betänkandet.

De senaste två åren har präglats av hög inflation som pressat hushållen och företagen, och den rådande konjunkturen är fortsatt dämpad. Ett ljusare läge kan skönjas för svensk ekonomi, men vissa risker kvarstår. Sverige är i behov av en stark vision för att ekonomin ska kunna växa igen. Det behövs bl.a. en välriktad och kraftfull jobbpolitik, en prioritering av skolan, en klimatomställning som omfattar alla och ett Sverige som funkar när det gäller grundläggande samhällsservice och infrastruktur.

Centerpartiets budgetalternativ för utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

Den ekonomiska situationen påverkar i hög grad även samhällsplaneringen, bostadsbyggandet, bostadsmarknaden och våra konsumtionsmönster. Byggandet har på senare år minskat kraftigt. Ändå är behovet av bostäder fortsatt stort. Enligt Boverket rapporterar fortfarande långt över hälften av Sveriges kommuner ett underskott på bostäder i någon form. Det är tydligt att fler bostäder behöver byggas samtidigt som det befintliga bostadsbeståndet behöver nyttjas mer effektivt. Det behövs även en ökad medvetenhet om att förutsättningarna för att bygga och att skapa bra boendemiljöer skiljer sig åt i

olika delar av landet. Centerpartiets bostadspolitik har fokus på att underlätta bostadsbyggandet. För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnation. Staten behöver stödja och uppmuntra kommunerna i planeringsarbetet, den regionala samordningen i planarbetet behöver förstärkas, överklagandeprocesserna behöver begränsas och Lantmäteriets handläggningstider behöver förkortas. En kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser bör även införas. Det bör vidare finnas möjlighet att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna. Digitaliseringen av plan- och byggprocesserna måste också fortsätta. Riksintressena måste preciseras eftersom områdena har blivit så omfattande att riksintressena står i strid med angelägna behov. För att åstadkomma rätts-säkra och effektiva processer för fastighetsbildning föreslås en förstärkning till Lantmäteriet (anslag 1:6) med 10 miljoner kronor.

När det gäller det konsumentpolitiska området har utvecklingen av handeln på många sätt gynnat konsumenterna som har fått en större valfrihet, tillgång till fler försäljningskanaler och ökade möjligheter att göra aktiva val. Den ökade konsumtionen har dock en allvarlig baksida i form av en ohållbar miljöbelastning. Utvecklingen på konsumentmarknaderna, bl.a. en ökad komplexitet hos varor och tjänster och en internationell marknad, har också försvårat för konsumenterna att göra välgrundade val. Det är konsumentpolitikens uppgift att ge konsumenterna bästa möjliga förutsättningar att göra välgrundade och miljö- och klimatsmarta val.

Regeringen har valt att i huvudsak slopa anslagen till konsumentorganisationerna. Centerpartiet ser dock att civilsamhället och konsumentorganisationerna är viktiga aktörer i samhällsdebatten om konsumentfrågor. För att stärka de fristående konsumentorganisationerna anslår Centerpartiet 2 miljoner kronor till Konsumentverket (anslag 2:1) för 2025. Detta ska finansieras genom en årlig effektivisering med 2 miljoner kronor inom Konsumentverkets förvaltning.

Sammanfattningsvis anvisar Centerpartiet 10 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2025.

4. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 3 (MP)

Katarina Luhr (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 3 240 094 000 kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 18. Förslaget till

statens budget för 2025 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2024/25:3059.

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3220. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 4 i det betänkandet.

Sverige är ett av världens rikaste och mest jämställda länder med väl utbyggda system för välfärd och trygghet. Samtidigt står vi inför stora utmaningar. Effekterna av klimatförändringarna märks allt tydligare, kriget i Ukraina fortgår, otryggheten och klyftorna växer. Regeringens ekonomiska politik är förlegad. Miljöpartiet har en högre ambition än regeringen och vill genomföra den gröna omställningen, stärka konkurrenskraften och skapa nya jobb. För detta krävs det kraftfulla satsningar på bl.a. energieffektivisering, förnybar energi, kollektivtrafiken, skolan och den sociala omsorgen. Sverige kan och förtjänar bättre. Miljöpartiets ekonomiska politik visar vägen till ett annat samhälle.

Miljöpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

Alla har rätt till en bostad och ett tryggt hem. Miljöpartiets bostadspolitik syftar till att motverka segregation och hemlöshet samt minska påverkan på miljön och klimatet. Bostadsbristen är ett stort problem, och det befintliga bostadsutbudet behöver bättre motsvara befolkningens behov. Det behöver byggas varierande stadsmiljöer med blandade boendeformer för att möta olika behov. De vars inkomster är alltför låga för en bostad på marknadens villkor ska få möjlighet till bostad genom bostadsbidragssystemet. Det befintliga beståndet av bostäder kan också utnyttjas mer effektivt om det blir lättare för människor att flytta. Det krävs vidare en större samordning och långsiktighet i bostadsförsörjningen på både kommunal och nationell nivå.

Möjligheten att söka investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande infördes 2016. Fram till 2022, då riksdagen beslutade att avveckla stödet, beviljades investeringsstöd till mer än 1 300 projekt, motsvarande sammanlagt närmare 58 800 bostäder, varav 88 procent avsåg hyresbostäder och resten bostäder för studerande. Byggtakten har därefter kraftigt avstannat.

Som utskottet noterar i sin bedömning av regeringens resultatredovisning konstaterar regeringen i år att ”evidens för effekt på bostadsbyggandet av stödet saknas”. Jag anser att det är ett anmärkningsvärt uttalande eftersom det finns utvärderingar som visar motsatsen. Dessutom ska det understrykas att stödets syfte inte enbart var att öka bostadsbyggandet. Investeringsstödet skulle även bidra till lägre hyror än i andra nybyggnadsprojekt, vilket också blev ett resultat av stödet. Enligt en utvärdering som konsultföretaget Tyréns Sverige AB har gjort på uppdrag av Hyresgästföreningen har investeringsstödet bidragit till ett ökat byggande av hyresrätter. Enligt rapporten bedöms drygt 30 000 bostäder ha tillkommit tack vare stödet, vilket motsvarar 60 procent av det totala antalet bostäder som berättigats stöd. Regeringens påstående att det saknas evidens för stödets effekt på bostadsbyggandet

stämmer därmed helt enkelt inte. Det är i själva verket ett politiskt ställnings-tagande som inte hör hemma i en resultatredovisning. Jag vill därför i detta sammanhang framhålla vikten av att resultatredovisningen bygger på korrekta uppgifter och fakta.

Till skillnad från regeringen ser Miljöpartiet behov av ett fortsatt statligt stöd för att bygga bostäder med fokus på klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Miljöpartiet återinför och utvecklar därför investeringsstödet för att anordna hyresbostäder och bostäder för studerande med minimikrav utifrån byggnadernas livscyelperspektiv och en hållbar bostadsplanering. Det innebär att anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande höjs med 1 miljard kronor jämfört med regeringens förslag.

Miljöpartiet vill vidare införa ett startlån för förstagångsköpare och utreda möjligheterna till ett grönt bosparkonto där ett långsiktigt bosparande gynnas. Olika boendelösningar och hållbara renoveringar där exempelvis nya bostäder kan skapas i fastigheter som i dag inte används för bostadsändamål ska också stimuleras. Miljöpartiet föreslår därför en omfördelning av 20 miljoner kronor från stimulans för småhusplanering och 20 miljoner kronor från stimulans för omvandlingsåtgärder till detta ändamål inom anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling.

Fokus inom den regionala utvecklingspolitiken bör ligga på att ge landsbygden goda förutsättningar som bidrar till en hållbar samhällsutveckling och till att uppfylla klimatmålen. I flera kommuner i Sverige, framför allt i den norra delen av landet, pågår i dag en kraftig expansion av hela samhällen som en direkt följd av flera olika industrisatsningar. Den gröna industriomställningen hotas dock bl.a. av det höga ränteläget och av att bostadsbyggandet avstannat. Miljöpartiet anser att regeringens åtgärder när det gäller anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling inte är tillräckliga för den gröna omställningen och föreslår därför en ökning med ytterligare 110 miljoner kronor.

Vidare föreslås ett nytt anslag på 2 miljarder kronor benämnt Investeringsstöd för grönt samhällsbygge. Stödet är avsett för att bygga bostäder och andra samhällsnyttiga byggnader samt för infrastruktur i expansiva regioner i samband med större industrisatsningar. Miljöpartiet föreslår att Boverket får i uppdrag att ta fram kriterier för stödet. Inom anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling föreslår vi även en omfördelning av 40 miljoner kronor från stimulans till småhusplanering till hållbart samhällsbyggande.

Många äldre personer äger i dag sitt boende men har ett behov av en annan mer ändamålsenlig bostad. En allt större åldrande befolkning efterfrågar fler alternativa boendeformer, t.ex. äldrekollektiv. Miljöpartiet anser att fler åtgärder behöver vidtas för att utreda och stödja ett bostadsbyggande för äldre. Statens bostadsomvandling (SBO) bygger i dag om befintliga fastigheter, i samarbete med kommuner, för att skapa fler bostäder för äldre på svaga bostadsmarknader. För att stärka SBO:s uppdrag föreslår Miljöpartiet ett nytt anslag benämnt Statens bostadsomvandling på 250 miljoner kronor för 2025.

För Miljöpartiet är det vidare viktigt att människor känner sig trygga i sina hem och bostadsområden. Trygghet ska inte bekostas av redan ekonomiskt utsatta människor genom höjd hyra. Därför vill Miljöpartiet skapa en trygghetspeng som fastighetsägare i brottsutsatta områden ska kunna söka för trygghetshöjande insatser. För detta föreslås ett nytt anslag benämnt Trygghetsmedel för fastighetsägare på 50 miljoner kronor.

Miljöpartiet ser även att det finns en outnyttjad potential för bostäder i redan befintliga fastigheter, bl.a. ödehus. Därför föreslås ett sökbart stöd för att kartlägga och utreda dessa fastigheter. Stödet ska utformas för bl.a. inventering, identifiering av ägare och samordning inom kommunerna. Miljöpartiet föreslår samtidigt ett stöd för upprustningsåtgärder i kommuner med låga fastighetsvärden. Utöver finansiellt stöd ska det finnas möjlighet till statliga kreditgarantier för nybyggnation och upprustning av befintliga fastigheter. Sammantaget föreslås ett nytt anslag benämnt Stöd för renovering av övergivna hus på 400 miljoner kronor. Miljöpartiet ger vidare Boverket i uppdrag att informera fastighetsägare om förändringen när det gäller fastighetsnära insamling av material inom fastigheten. För detta föreslås en ökning på 5 miljoner kronor inom anslaget 1:4 Boverket.

Byggsektorn står i dag för mer än en femtedel av utsläppen i Sverige. Miljöpartiet vill skapa fler incitament och bättre förutsättningar för byggsektorn att öka det cirkulära byggandet. Det ska vara enklare att bygga med återbrukat material, att bygga i trä och att ta vara på rivningsmaterial. Miljöpartiet vill därför ge Boverket ett utökat uppdrag att stötta aktörer när det gäller det cirkulära byggandet. För detta föreslås en ökning med 5 miljoner kronor av anslaget.

För att skydda medborgarna mot höga elkostnader samtidigt som vi sparar el, råmaterial och klimatutsläpp måste vi arbeta långsiktigt med att energieffektivisera bostads- och fastighetssektorn. Detta arbete behöver prioriteras och Miljöpartiet vill därför återinföra ett stöd för energieffektivisering. Miljöpartiet föreslår därför ett nytt statligt stöd för energieffektivisering av lokaler och bostadsfastigheter. För detta anslår vi 5,6 miljarder kronor i ett nytt anslag. Staten bör stå för 60 procent av kostnaden för de åtgärder som vidtas för att minska energianvändningen. I samband med att stödet för energieffektivisering införs vill Miljöpartiet även införa ett renoveringsstöd till främst ekonomiskt utsatta områden. Stödet ska motverka höjda hyror och s.k. renoveringar i dessa områden. För detta föreslås ett nytt anslag benämnt Renoveringsstöd för ekonomiskt utsatta områden på 250 miljoner kronor.

Klimatförändringarna gör att samhället måste anpassas till mer extrema väderhändelser än i dag. Skyfall och värmeböljor kommer att bli vanligare i framtiden, och den befintliga bebyggda miljön måste därför klimatanpassas. Många olika åtgärder behöver vidtas. Det handlar t.ex. om förstärkt grönstruktur, hållbar dagvattenhantering, höjdsättning av mark och byggnader och skydd mot översvämningar. Miljöpartiet föreslår ett nytt anslag på 523 miljoner kronor benämnt Klimatanpassning av bebyggd miljö. Detta ska ge

kommuner, kommunala bostadsbolag, intresseföreningar och privata aktörer möjlighet att söka stöd för att klimatanpassa redan bebyggd miljö mot skyfall och värmeböljor.

För att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle är det viktigt att öka antalet naturområden och utveckla grönområden i städer och tätorter. Miljöpartiet vill återinföra stödet för gröna och trygga samhällen för att främja stadsgrönka, biologisk mångfald och ekosystemtjänster genom anslaget Gröna och trygga samhällen på 300 000 000 kronor. Miljöpartiet vill också återinföra medel till riksarkitekten i anslaget 1:4 Boverket med 10 miljoner kronor.

Miljöpartiet vill vidare se en långsiktig grön konsumentpolitik. Konsumentmarknaderna är under snabb omvandling och förändrar konsumenternas val och förutsättningar. En mer hållbar konsumtion bör främjas där det är enkelt att välja miljömässigt bättre produkter och leveranser. Fler produkter behöver en tydligare klimatmärkning för att underlätta för konsumenter. För att främja detta arbete föreslår Miljöpartiet att anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter höjs med 1 miljon kronor. När marknaden för konsumenter breddas och blir mer global genom ökade möjligheter att handla från alla delar av jorden blir valfriheten större, men det kan samtidigt bli svårt att välja rätt. Det är tydligt att Konsumentverket saknar tillräckliga resurser för att följa upp konsumentproblem på den digitala marknaden. Även detta arbete behöver förstärkas, och Miljöpartiet föreslår därför att anslaget 2:1 Konsumentverket höjs med 5 miljoner kronor.

Till skillnad mot regeringen anser Miljöpartiet att tjänsten Money from Sweden behöver finnas kvar tills vidare och anslaget 2:1 Konsumentverket höjs därför med ytterligare 3 miljoner kronor. Miljöpartiet motsätter sig regeringens förslag att avskaffa anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet. Det är angeläget att det civila samhällets organisationer även i fortsättningen har möjlighet att främja konsumenters intressen och bidra till standardiseringsarbeten. Miljöpartiet återför därför 12 miljoner kronor till det anslaget. Det krävs även en förstärkning till kommunernas skuldrådgivning och därför föreslås ett nytt anslag benämnt Förstärkning till kommunernas skuldrådgivning på 15 miljoner kronor.

Sammanfattningsvis anvisar Miljöpartiet 10 539 200 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2025.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 18:

1. Riksdagen godkänner målet för konsumentpolitiken (avsnitt 2.4.2).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.6.4).
3. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:306 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en återgång till de gamla reglerna för sjöfylleri och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:562 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera promillegränsen på sjön och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:1910 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt bostadspolitiskt mål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avsätta resurser för införandet av ett stöd för byggande av hyresrätter och samtidigt låta Boverket snabbutreda utformningen av detsamma med målsättningen att ha ett stöd för byggande av hyresrätter på plats under andra halvan av 2025, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avsätta resurser för införandet av ett stöd för byggande av studentbostäder och samtidigt låta Boverket snabbutreda utformningen av detsamma med målsättningen att ha ett stöd för byggande av studentbostäder på plats under andra halvan av 2025, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett system med statliga topplån och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa ett energieffektiviseringsstöd för flerbostadshus med hyresrätt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utforma stöd för klimatsmart planering och nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avsätta resurser för införandet av ett stöd för byggande av klimatsmarta flerbostadshus i trä med rimliga hyror och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, i syfte att öka byggandet på landsbygden, under 2025 bör införa en ny stödmodell enligt Boverkets förslag och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under 2025 bör införa ett radonstöd för såväl småhus som flerbostadshus och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2147 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabellen i motionen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett investeringsstöd för grönt samhällsbygge för byggande av bostäder

och andra samhällsnyttiga byggnader och infrastruktur i expansiva regioner kopplat till större gröna industrisatsningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket ska få i uppdrag att administrera ett långsiktigt särskilt stöd som kan sökas av kommuner och privata aktörer för olika typer av klimatanpassningsåtgärder i bebyggd miljö och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2646 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett stöd för renovering och energieffektivisering i ekonomiskt utsatta bostadsområden kan utformas för att ge möjlighet till en mer omfattande renovering i samband med energieffektivisering utan att hyrorna höjs i en omfattning som kan leda till renovräkningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2850 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvärdera promillegränsen på sjön och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3059 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell A i motionen.

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk konsumentvägledning i varje kommun och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna civilsamhällets viktiga roll och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återställa anslaget till konsumentorganisationerna till 2023 års nivå och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en statlig byggstimulans och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga 10 000 nya studentbostäder under de närmaste fyra åren och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa statliga byggkrediter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energieffektivisering av flerbostadshus och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3076 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 99:2 Statlig byggstimulans ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2025 ta upp lån i Riksgäldskontoret för statliga byggkrediter som uppgår till 5,12 miljarder kronor.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2025 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		S	V	C	MP	
1:1	Bostadspolitisk utveckling	253 000	-150 000	-140 000	±0	110 000
1:2	Omstrukturerings av kommunala bostadsföretag	12 500	±0	±0	±0	±0
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000	±0	±0	±0	±0
1:4	Boverket	302 277	100 000	253 000	±0	15 000
1:5	Statens geotekniska institut	57 752	±0	±0	±0	±0
1:6	Lantmäteriet	871 006	±0	±0	10 000	±0
1:7	Energieffektivisering av flerbostadshus	40 000	460 000	±0	±0	±0
1:8	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	1 370 000	±0	±0	±0	1 000 000
2:1	Konsumentverket	183 226	±0	50 000	±0	8 200
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	66 392	±0	±0	±0	±0
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	36 258	±0	±0	±0	±0
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	1 559	15 000	18 000	±0	12 000
2:5	Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124	±0	±0	±0	1 000
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1	Kommunal konsumentvägledning	±0	85 000	±0	±0	±0
99:2	Statlig byggstimulans	±0	±0	±0	±0	±0
99:3	Stöd för anordnande av klimatsmarta hyresbostäder	±0	±0	2 000 000	±0	±0
99:4	Stöd för anordnande av klimatsmarta studentbostäder	±0	±0	250 000	±0	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		S	V	C	MP	
99:5	Stöd för uppförande av flerbostadshus i trä	±0	±0	750 000	±0	±0
99:6	Statliga toplån för byggande av hyresrätter	±0	±0	200 000	±0	±0
99:7	Stöd för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus med hyresrätt	±0	±0	3 000 000	±0	±0
99:8	Klimatsmart stadsplanering	±0	±0	100 000	±0	±0
99:9	Klimatneutrala byggplaner	±0	±0	100 000	±0	±0
99:10	Investeringsstöd för att upprusta, utveckla och bygga nya lekparker, bemannade parklekar och områden för spontanidrott	±0	±0	250 000	±0	±0
99:11	Radonstöd	±0	±0	40 000	±0	±0
99:12	Investeringsstöd för grönt samhällsbygge	±0	±0	±0	±0	2 000 000
99:13	Klimatanpassning av bebyggd miljö	±0	±0	±0	±0	523 000
99:14	Gröna och trygga samhällen	±0	±0	±0	±0	300 000
99:15	Energieffektivisering av bostadsfastigheter och lokaler	±0	±0	±0	±0	5 600 000
99:16	Kampanj för ökad återvinning	±0	±0	±0	±0	5 000
99:17	Stöd för renovering av övergivna hus	±0	±0	±0	±0	400 000
99:18	Statens bostadsomvandling	±0	±0	±0	±0	250 000
99:19	Trygghetsmedel för fastighetsägare	±0	±0	±0	±0	50 000
99:20	Renoveringsstöd för ekonomiskt utsatta områden	±0	±0	±0	±0	250 000
99:21	Förstärkning till kommunernas skuldrådgivning	±0	±0	±0	±0	15 000
Summa anslag inom utgiftsområdet		3 240 094	510 000	6 871 000	10 000	10 539 200

BILAGA 3

Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2025 inom
utgiftsområde 18 Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och byggande samt
konsumentpolitik

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen
			S
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	2026–2028	±0
99:2 Statlig byggstimulans	±0	2025	300 000 000
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	12 500		300 000 000